

PROZOR U SVET
Jezero pod zemljom
Pećina ALI SADR
u Iranu

EXTREME SUMMIT TEAM
HIMALAJI SAMO ZA DAME

HIUNCHULI

MARKET
OFF ROAD
Naš izbor cipela
za planinarenje
Sezona Jesen 2013.

Ciklosvet Srbija na
EUROBIKE 2013.
Carstvo biciklizma

Novinarnica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta“ od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarnica.net. Saradnjom sa portalom Novinarnica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarnice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarnica.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnike, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarnice.

MOJA PLANETA

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Novembar 2013.

→ EXTREME SUMMIT TEAM

12 Himalaji

Pružamo podršku onima koji se usuđuju da slede svoj put. Hoćemo da pomognemo u organizaciji i realizaciji prve ženske himalajske ekspedicije!

120 Arizona

Prepoznatljiva po pustinjским krajolicima i planinama koje menjaju boje i oblike, ova američka država dom je mnogih indijanskih plemena...

→ PUTOVANJA

68 TREKOVI Vodič kroz planine Balkana - Stara planina

BICIKLIZAM

19 Eurobike 2013.

Ekipa Bajsologije imala je sreću da poseti najveći biciklistički sajam u Evropi - „Eurobike 2013“...

22 Bike uspon na Crvanj

Skladna bajkerska ekipa vozila je neistraženim crvanjskim stazama (Bosna i Hercegovina)...

PLANINARENJE

32 U carstvu vrtača

Suva planina (Srbija) podarila

nam je lepo vreme, odličnu vidljivost i kao i svakog puta osećaj lepote i sigurnosti...

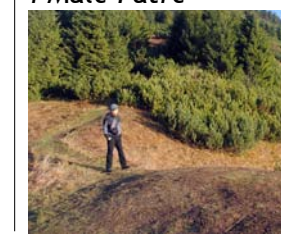
42 Da vidimo taj Tajan

„Vedri“ Zeničani, sedamdesetak njih, iskoristili su lijep dan za obilazak

ovog parka prirode...

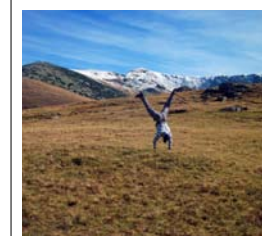
44 Planinom
Vrhovi i jezera
BJELASICA U JESEN
Ovaj put su beogradski i valjevski planinari uživali u jesenjim čarolijama crnogorske Bjelasice...

PK „Pobeda“
48 Hoćski vrhovi
Grupa planinara iz Beograda, uživala je u najlepšim vidikovcima Zapadnih Tatri i Male Fatre

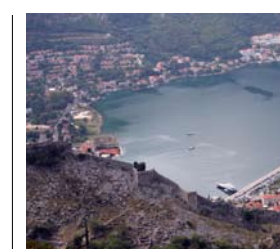
(Slovačka)...

53 Mala Toplička
transferzala
Beogradski planinari od 8. do 10. 11. istraživali su skrivene kutke Srbije...

PSD „Jelenak“
56 Carku
Jedna od planiranih akcija bila je i poseta Rumuniji i planini Muntele Mik, u oktobru...

PROPELER
62 Crnogorskim

putevima nekad i danas

Dragan Jovanović, član Planinarskog kluba „Vjeverica“ iz Kotora, osvojio je prvo mesto za tekst

PROZOR U SVET
80 Jezero pod zemljom
Pečina Ali Sadr u Iranu

Iako je u nemirnom okruženju, ova prelepa zemlja još uvek uspeva da privuče turiste...

70 GSS

78 ISHRANA IZ PRIRODE

74 MARKETING

→ UKRATKO O...

Silvretta Alpi su planinski lanac koji pripada Centralno-istočnim Alpima. Proteže se kroz oblasti Tirol i Vorarlberg (Austrija) i Graubünden (Švajcarska). Tirol i Vorarlberg su povezani putem preko planinskog prevoja Silvretta Hochalpenstraße na visini od 2.032 metra. Većina vrhova su iznad 3.000 metara i okovani su glečerima.

Silvretta Alpi su okruženi masivima Rätikon, Verwall i Samnaun.

Najviši vrh je Piz Linard 3.411 mnv, a najpopularni je Piz Buin 3.312 mnv, zato što ga je relativno lako popeti.

SILVRETTA ALPI

AUSTRIJA

Planinarski domovi i skloništa Silvretta Alpi (Austrija)

Douglasshütte (1.976 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od juna do sredine oktobra
Telefon: 0043 55 59 25 951
Javni transport: železnicom ÖBB a Bludenz, autobusom Postbus ÖBB a Talsation Lünenseebahn
Mesto dolaska: Talsation Lünenseebahn, odatle peške do doma 1 sat i 15 minuta (410 m visinske)
Broj kreveta: 150
GPS koordinate: North 47° 03' 58, East 9° 45' 27
Web: www.douglasshuette.at
Planinarenje: Saulakopf 2.516 mnv (2,5 sati)

Heidelberger Hütte (2.264 mnv)

Dolina: Paznauntal
Dom otvoren: od kraja juna do početka oktobra
Telefon: 0043 664 425 30 70
Javni transport: železnicom: Landeck, autobusom: Ischgl
Mesto dolaska: Ischgl, odatle peške do doma 4 sata (800 m uspona)
Web: www.heidelbergerhuette.com
Broj kreveta: 156 (broj kreveta zimi 8)
GPS koordinate: North 46° 54' 60, East 10° 15' 58
Planinarenje: Breite Krone 3.079 mnv, (4,5 sata); Piz Tasna 3.179 mnv, Breite Krone 3.079 mnv, (5 sati); Piz Davo Lais 3.027 mnv; Breite Krone 3.079 mnv, (3 sata)

Heinrich-Hueter-Hütte (1.766 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od juna do sredine oktobra
Telefon: 0043 55 56 76 570
Javni transport: železnicom ÖBB a Bludenz, autobusom Postbus ÖBB a Talsation Lünenseebahn
Mesto dolaska: Talsation Lünenseebahn, odatle peške do doma 3 sata i 15 minuta (500 m uspon, 300 silazak)
Web: www.hueterhuette.at
Broj kreveta: 80, (broj kreveta: zimi 18)
GPS koordinate: North 9° 47' 02", East 47° 04' 44"
Planinarenje: Zimba 2.643 metri (3, 4 sata)

Jamtalhütte (2.165 mnv)

Dolina: Jamtal
Dom otvoren: od kraja februara do sredine maja, od početka juna do kraja septembra
Telefon: 0043 54 43 83 94
Javni transport: železnicom: Landeck, autobusom: Galtür
Mesto dolaska: Galtür, odatle peške do doma 3 sata i 15 minuta (581 m uspona)
Web: www.alpenverein-schwaben.de
Broj kreveta: 194 (broj kreveta zimi 12)
GPS koordinate: North 46° 53' 21", East 10° 10' 57"
Planinarenje: 44 planinska vrha između 2.000 i 3.000 mnv

Klostertaler Umwelthütte (2.362 mnv)

Dolina: Paznauntal
Dom otvoren: posetioci otvaraju dom sami
Telefon: n.n.
Javni transport: železnicom: Landeck, autobusom: Bielerhöhe (leti), Galtür, Partenen (zimi)
Mesto dolaska: Bielerhöhe, odatle peške do doma 1 sat i 30 minuta (341 m uspona)
Web: www.alpenverein.de
Broj kreveta: 18 (broj kreveta zimi 2)
GPS koordinate: North 46° 52' 87", East 10° 03' 97"
Planinarenje: Silvrettahorn 3.244 mnv (3,5 sata), Schneeglocke 3.223 mnv (3 sata)

Lindauer Hütte (1.744 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od kraja maja do sredine oktobra, za novu godinu i zimi od kraja februara do kraja marta
Telefon: 0043 664 503 34 56
Javni transport: železnicom: Tschagguns, autobusom: Latschau-Kraftwerk
Mesto dolaska: Golmerbahn, odatle peške do doma 1 sat i 30 minuta (146 m silaska)
Web: www.lindauerhuette.chirimoya.at
Broj kreveta: 160 (broj kreveta zimi 24)
GPS koordinate: North 47° 02' 07", East 9° 50' 14"
Planinarenje: Sulzfluh 2.818 mnv

(5 sati), Großer Drusenturm 2.830 mnv (5 sati)

Madlenerhaus (1.986 mnv)

Dolina: Paznauntal
Dom otvoren: od nove godine do sredine februara
Telefon: 0043 55 58 42 34
Javni transport: železnicom: Landeck, Bludenz, Schruns, autobusom: Bielerhöhe (leti), Galtür
Mesto dolaska: do doma
Web: www.madlenerhaus.at
Broj kreveta: 81
GPS koordinate: North 46° 55' 05", East 10° 05' 13"
Planinarenje: Bieler Spitze 2.545 mnv (1,5 sat)

Mannheimer Hütte (2.679 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od početka jula do kraja septembra
Telefon: 0043 664 35 24 768
Javni transport: železnicom Bludenz, autobusom: Brand
Mesto dolaska: Brand, odatle peške do doma 5 sati (1.629 m uspona)
web: https://www.dav-mannheim.de
Broj kreveta: 175, (broj kreveta zimi 14)
GPS koordinate: North 47° 03' 95", East 9° 41' 61"
Planinarenje: Schesaplana 2.965 mnv (1,5 sat), Panüeler Kopf 2.859 mnv (1 sat), Wildberg 2.788 mnv (30 minuta)

Matschwitz (1.500 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od sredine juna do sredine oktobra, zimi, od sredine decemba do Uskrsa
Telefon: 0043 55 56 73 700
Javni transport: ÖBB a Schruns-

Tschagguns, autobusom ÖBB a Latschau-Kraftwerk
Mesto dolaska: Latschau, odatle peške do doma 2 sata (506 m uspona)
Web: www.montafon.com/Haus-Matschwitz
Broj kreveta: 44
GPS koordinate: North 47° 04' 13" East 9° 51' 34"
Planinarenje: Grüneck 2.124 mnv (3 sata)

Madrisahütte (1.660 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: posetioci sami otvaraju dom uz najavu
Telefon: 0043 55 57 63 86
Javni transport: železnicom: Schruns, autobusom: Gargellen
Mesto dolaska: Gargellen, odatle peške do doma 45 minuta (236 m uspona)
Web: www.alpenverein-karlsruhe.de/index.php?id=3

Broj kreveta: 16
GPS koordinate: North 46° 57' 08", East 9° 54' 64"
Planinarenje: Schlappiner Spitze 2.442 mnv (2 sata), Rotbühlspitze 2.853 mnv (4 sata), Ritzenspitzen 2.588 mnv (3 sata)

Oberzalimhütte (1.889 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od početka juna do sredine oktobra
Telefon: 0043 664 12 29 305
Javni transport: železnicom: Bludenz, autobusom: Brand
Mesto dolaska: Brand, odatle peške do doma 2 sata i 30 minuta (839 m uspona)
Web: www.dav-mannheim.de
Broj kreveta: 46
GPS koordinate: North 47° 04' 47", East 9° 41' 36"
Planinarenje: Schesaplana 2.965 mnv (4 sata), Panüeler Kopf 2.859 mnv

(3,5 sata), Oberzalimkopf 2.340 mnv (1 sat), Brüggelesteig (5 sati)

Sarotlahütte (1.645 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od sredine juna do početka oktobra
Telefon: 0043 664 96 52 995
Javni transport: železnicom: Bludenz, autobusom: Bürserberg/Brand, Tschappina
Mesto dolaska: Bürserberg-Tschapina, odatle peške do doma dva sata (774 m uspona)
Web: www.alpenverein.at/vorarlberg
Broj kreveta: 44 (broj kreveta zimi 40)
GPS koordinate: North 47° 06' 24", East 9° 47' 19"
Planinarenje: Zimba 2.643 mnv (2 sata), Zwölferkopf 2.271 mnv (2,5 sata), Gottvater Spitze 2.438 mnv (2 sata)

Schwabenhaus (1.198 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: cele godine
Telefon: 0043 55 52 65 686
Javni transport: železnicom: Bludenz, autobusom: Bürserberg
Web: www.alpenverein-schwaben.de
Broj kreveta: 36
GPS koordinate: North 47° 08' 55", East 09° 45' 37"
Planinarenje: Mondspitze 1.967 mnv (3 sata), Schillerkopf 2.006 mnv (3,5 sata)

Saarbrücker Hütte (2.538 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od sredine juna do kraja septembra

Telefon: 0043 55 58 42 35
Javni transport: železnicom: Schruns, autobusom: Vermunt-Stausee, Bielerhöhe (leti), Partenen
Mesto dolaska: Vermunt-Stausee, odatle peške do doma dva sata (788 m uspona)
Web: www.dav-saarbruecken.de
Broj kreveta: 75 (broj kreveta zimi 13)
GPS koordinate: North 46° 53' 91", East 10° 02' 22"
Planinarenje: Großer Litzner 3.109 mnv (3 sata), Großes Seehorn 3.121 mnv (3 sata), Hochmaderer 2.823 mnv (3 sata), Kleinlitzner (ferrata) 2.783 mnv (1,5 sat)

Tübinger Hütte (2.191 m)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od početka jula do kraja septembra
Telefon: 0043 664 25 30 450
Javni transport: železnicom: Schruns, autobusom: Gaschurn
Mesto dolaska: Gaschurn, odatle peške do doma 4 sata i 30 minuta (1211 m uspona)
Web: www.dav-tuebingen.de
Broj kreveta: 124 (broj kreveta zimi 12)
GPS koordinate: North 46° 54' 70", East 10° 00' 21"
Planinarenje: Hochmaderer 2.823 m (3 sata), Kessispitze 2.833 mnv (3,5 sata), Westliche Plattenspitze 2.883 mnv (3 sata).

Tilisunahütte (2.211 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od sredine juna do sredine oktobra
Telefon: 0043 664 11 07 969
Javni transport: železnicom: Schruns-Tschagguns, autobusom: Tschagguns
Mesto dolaska: Grabs, odatle peške do doma tri sata (846 m uspona)
Web: www.alpenverein.at/vorarlberg

Broj kreveta: 140 (broj kreveta zimi 15)
GPS koordinate: North 47° 01' 48", East 9° 52' 36"
Planinarenje: Sulzfluh 2.818 mnv (2 sata), Weißplatte 2.630 mnv (1,5 sat), Schwarzhorn 2.460 mnv (3, 5 sata)

Totalphütte (2.385 mnv)

Dolina: Montafon Tal
Dom otvoren: od sredine juna do sredine oktobra
Telefon: 0043 664 24 00 260
Javni transport: železnicom: ÖBB a Bludenz, autobusom: Postbus ÖBB a Talsation Lünenseebahn
Mesto dolaska: Talsation Lünenseebahn, odatle peške do doma dva sata i 30 minuta (819 m uspona)
Web: www.totalp.at
Broj kreveta: 85 (broj kreveta zimi 15)
GPS koordinate: North 9° 43' 62", East 47° 03' 16"
Planinarenje: Schesaplana 2.965 mnv (2 sata)

Wiesbadener Hütte (2.443 mnv)

Dolina: Paznauntal
Dom otvoren: zimi - od sredine februara do početka maja, leti - od kraja juna do sredine oktobra
Telefon: 0043 55 58 42 33
Javni transport: železnicom: Landeck, Schruns, autobusom: Bielerhöhe
Mesto dolaska: Bielerhöhe, odatle peške do doma dva sata i 15 minuta (422 m uspona).
Web: www.wiesbadener-huette.com
Broj kreveta: 200 (broj kreveta zimi 20)
GPS koordinate: North 46° 52' 09", East 10° 06' 96"
Planinarenje: Dreiländerspitze 3.197 mnv (3 sata), Piz Buin 3.312 mnv (3,5 sata), Schneeglocke 3.223 mnv (4 sata), Silvrettahorn 3.244 mnv (3 sata).

Vreme je za Lužnički megdan 2014!

Film „*Lužnički megdan 2013*“ možete pogledati na linku sa desne strane.

Bliži se zima a samim tim i drugo izdanje jedine avanturističke trke na snegu u Srbiji. Datum je odavno određen, u pitanju je vikend, **7.-9. februar 2014.** Lužnički kraj i Derekul su pravo blago naše zemlje, mesto gde se Karpatsko-Balkanske planine susreću sa Rodopskim. Trka je otvorenog tipa, zvanične **prijave traju do 15. januara 2014.**

Uskoro objavljujemo sve detalje vezano za neophodnu alpinističku opremu, pravila, prepreke, distance, organizovan prevoz, nagrade...

MOJA PLANETA 38 • Novembar 2013.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za

aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

PLANINARSKI DOMOVI REGIONA

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

forum

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

na linku ARHIVA

Fotografija naslovne strane: Dreamstime Stock Photos

EXTREME SUMMIT TEAM

CIKLO SVET SRBIJA
Udruženje biciklista

Hiunchuli (6.441)
South face

HIMALAJI Samo za dame

HIUNCHULI (6.441 m)

Na ovim našim prostorima živi puno kreativnih ljudi pa samim tim ideja ima koliko hoćete. Problem nastaje kada te ideje treba realizovati. Malo je onih koji imaju hrabrosti da slede viziju i sopstvene ideje pretvore u stvarnost. Zašto je to tako?

autocenzura. Nema ništa gore nego kada sebi kažete: „Ma, nisam ja dovoljno dobar za to, drugi su bolji od mene...”

Objektivnih razloga je puno, a opravdanja zašto smo statični još više. Neko u startu odustane jer mu cilj deluje kao nemoguća misija, nekoga spopadne malodušnost, neko odmah traži opravdanje da ne krene na put, neko jednostavno ne zna kako da realizuje ideju, neko se plaši neuspeha, ali najviše je onih koje na pola puta pokoleba uticaj i komentari sredine.

Internet je divan instrument za skrivene mediokritete, za neostvarene i prosečne kojih je na žalost danas najviše. Lako je biti mudar iz tople fotelje i kritikovati sve one koji pokušavaju da pomeraju granice u bilo kojoj oblasti. Lako je kritikovati, treba podržati i podeliti radost kada neko uspe u svojoj nameri. Kod nas postoji izreka da će ti sve oprostiti ali uspeh neće nikad. Zbog toga ljudi često odustaju jer se u njima aktivira „ubica samopouzdanja”, a to je

Ti drugi se u stvari plaše vašeg uspeha jer dok pokušavate upirete prstom u njihove strahove koje nikad neće prevazići.

NE DOZVOLITE SEBI da odustanete pre nego što ste i pokušali. Ako pogrešite i vaš pokušaj propadne, iskustvo koje se taloži u vama će vam pomoći da jednog dana stojite na mestu o kojem drugi samo maštaju. Znaćete da ste dali sve od sebe i bićete ponosni na put koji ste prošli. Ne dozvolite da vas tuđi strahovi koji se manifestuju kroz kritiziranje spreče da ostvarite svoje snove. Hrabrost nije u inatu na koji su svi ponosni, niti u trenutku lucidnosti, hrabrost je u strpljenju. Samo tako možete da trajete i da sa uživanjem penjete vrhove koji vam se nađu na putu. **EXTREME SUMMIT TEAM** želi da pruži podršku onima koji se usuđuju da slede svoj put. Želimo da podelimo iskustvo sticano u ekspedicijama i podržimo jednu divnu ideju. O čemu se radi?

U planinu nikada
ne idite sami!

Hoćemo da pomognemo u organizaciji i realizaciji prve ženske himalajske ekspedicije!

Ideja za ovu ekspediciju se rodila tokom jednog vikenda u planini pre nekih mesec dana. Naime, nekoliko dama iz našeg tima, upravo se vrativši sa Himalaja, samo su pričale o dobroj atmosferi i energiji tokom puta. Najčešće se čula rečenica: „Mi moramo tamo da se vratimo. Kako bi bilo dobro da popenjemo još neki vrh u Himalajima!” Slušajući ih osetio sam tu divnu emociju koju donosi entuzijazam, pa sam nesvesno odreagovao: „Pa napravite žensku ekspediciju na neki od himalajskih vrhova, ja ću vam pomoći u svemu”.

U prvom trenutku delovale su mi malo zbunjeno.

Nisu bile sigurne da li se šalim ili mislim ozbiljno. Ali kada sam im rekao da ćemo ih naučiti svemu što znamo u planini, da ćemo im pomoći oko pronalaženja novca kod sponzora i da ćemo organizovati ekspediciju a onda su krenula pitanja i komentari.

NA KRAJU SAM NAPOMENUO da postoji samo jedan uslov za tu pomoć.

Upitni pogledi su očekivali ko zna šta, a u stvari vrlo je jednostavno. Morale su da mi obećaju da će posle ekspedicije svo stečeno znanje i iskustvo prenositi drugim planinarima u narednih pet godina po principu: „Nasledi tuđe znanje, obogati ga svojim iskustvom i prosledi ga na na radost drugima...”

Sve se to naravno mora potpisati kao dokument ili ugovor i možemo da krenemo u akciju. Da bi ste ušle u proceduru selekcije za ovu žensku himalajsku ekspediciju potrebno je da pošaljete vašu planinarsku biografiju i jednu fotografiju na adresu summit-team2014@gmail.com

PRE NEGO ŠTO SE PRIJAVITE

trebalo bi da kažemo koji je vrh u pitanju. Odлучili smo da se krene na neki od vrhova do 6.500 m i izabrali smo Hiunchuli (6.441 m) u Annapurna regionu. Postoji nekoliko razloga za to. Prvi je čisto finansijske prirode, jer za vrh ove visine ekspedicija

traje tri nedelje i realno je da se pronađu neophodna sredstva. Drugi razlog je realnost koja nam kaže da na ovim prostorima nema baš puno žena koje se bave visokogorstvom i alpinizmom, pa smo želeli da damo šansu svima. Treći je činjenica da ovaj vrh još niko nije popeo sa ex Yu prostora, što nam predstavlja motiv da budemo prvi. Četvrti razlog je krajnji cilj a to je planina čije ime još glasno ne smemo da izgovorimo. Da bi ste došle do nje moraćete postepeno da rastete iz godine u godinu kao tim.

ZATO JE HIUNCHULI (6.441m) odličan izbor za početak priče.

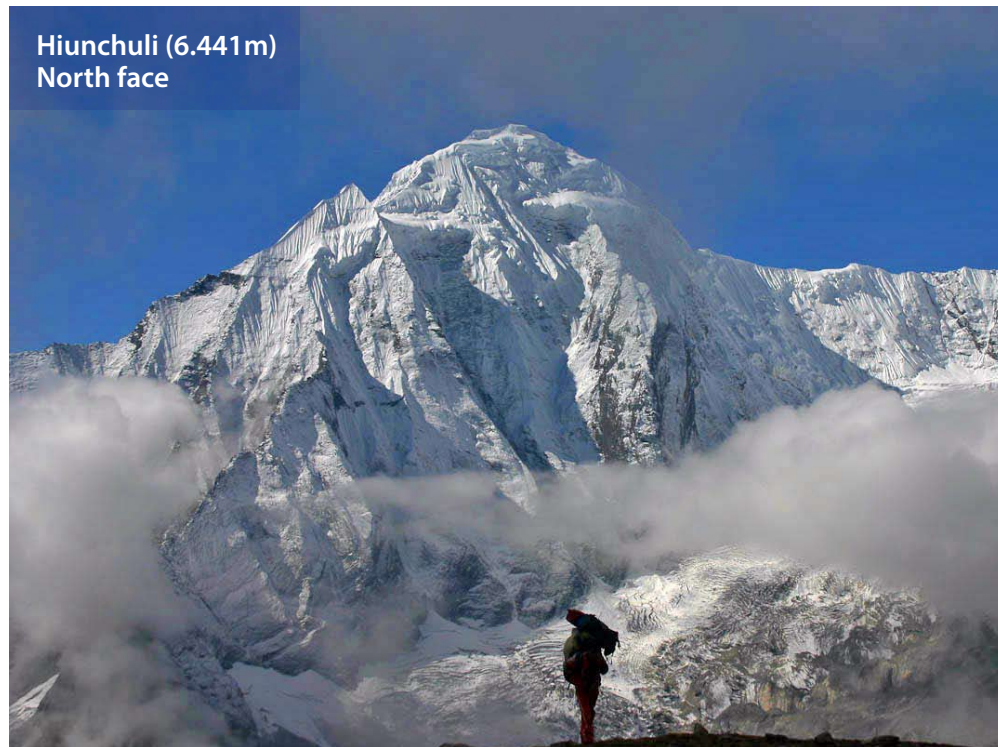
Annapurna region

Do baznog kampa treba preći puno mostova

Hiunchuli (6.441m)
North face

Vrh nije kraj puta

Pored iskustva koje dajemo besplatno, pokušaćemo da pronađemo sponzore i donatore za ovu ekspediciju. Sprovedemo ozbiljne treninge u planini, a kroz taj trenažni proces biće izvršena selekcija. Da budem precizniji: Priroda je ta koja će napraviti selekciju najboljih, a ne mi, jer ne menja planina ljude već samo postavlja dijagnozu.

OD NAS SAMIH ZAVISI da li ćemo se menjati ili ne. Promene su stvar izbora i uvek su lične. One su plod mukotrnog rada na sebi i otvorenog srca. Zato uspon na vrh planine treba da bude sredstvo za

promene a ne cilj sam po sebi.

Tokom zime 2013/2014. imaćemo šest selektivnih zimskih uspona posle kojih će se formirati tim za velika dela. Planinarski vodič na pripremnim usponima biće Aleksandar Rašin, Extreme Summit Team.

Ekspedicija na Hiunchuli (6.441 m) je planirana za oktobar mesec 2014. godine.

Svaka pomoć dobronamernih ljudi na realizaciji ove ideje je dobrodošla.

ŽIVOT JE LEP! PRENESI DALJE...

NAJAVA EKSPEDICIJA EXTREME SUMMIT TEAM-A

Ama Dablam Expedition 2014.

Uspón na Ama Dablam (6.856m), Nepal

Trajanje: 30 dana

Polazak: 25.10. - 25.11.2014.

Island Peak expedition 2014.

Uspón na Island Peak (6.189m) - Nepal

Trajanje: 22 Dana

Polazak: 10.10.2014

Aconcagua expedition 2014.

Uspón na najviši vrh Južne Amerike –

Aconcagua (6.962m)

Polazak: 28.01.2014.

Everest Expedition 2014.

Ekspedicija na najviši vrh na svetu.

Trajanje: 62 Dana

Polazak: 27.03. – 4. 06 2014.

Carstvo biciklizma Eurobike 2013.

Ekipa **Bajsologije** u sastavu **Vladimira i Danila Ćurčića** je imala sreću da poseti najveći biciklistički sajam u Evropi - „Eurobike 2013“...

Sajam „Eurobike“ ne može jednostavno da se opiše rečima. To je manifestacija na kojoj se okupljaju apsolutno svi proizvođači bicikala i biciklističke opreme koji nešto znače u biciklističkoj industriji. Da ne bismo lutali fascinirani i izgubljeni sjajem i veličanstvenošću sajma, držaćemo se, za početak, egzaktnih stvari - brojki. Ovogodišnji „Eurobike“, koji se održava u nemačkom gradu Friedrichshafen, okupio je oko 1.200 izlagača iz pedesetak zemalja, 1.800 novinara koji su pratili ceo događaj a na njemu je predstavljeno oko 360 noviteta iz biciklističke industrije.

Ako ovim brojkama dodamo i to da je za obilazak sajma potrebno najmanje dva dana (brzog tempa i celodnevne jurnjave), da „Eurobike“ ima sopstvene dnevne novine u kojima se objavljuju noviteti iz prethodnog dana a koje izgledaju kao naše nedeljne novine, te da su organizatori napravili i aplikaciju za mobilne telefone koja služi kao vodič i podsetnik gde se šta nalazina sajmu -

postaće vam malo jasnije o kakvoj manifestaciji se radi.

Kao i svaki sajam, i na ovom je došla do izražaja raznolikost u biciklističkoj industriji - od Gianta, Specializeda, Pinarella, Bianchija, Fizika, Bruksa, i ostalih do string bicikla, space bicikla, step bicikla i ostalih noviteta koji „će promeniti svet bicikliranja“.

Pored činjenice da su se na „Eurobike 2013“ mogli videti najrazličitiji bicikli, ono što nas je posebno iznenadilo je bila prava „poplava“ električnih bicikala u ponudi svih većih proizvođača. Kasnije se ispostavilo da je povećana ponuda zapravo rezultat činjenice da se u Nemačkoj i drugim zemljama razvijene biciklističke kulture misli i o biciklistima u trećem dobu. U ovim zemljama, bicikl ne služi samo za rekreaciju, već je on i prevozno sredstvo a dvotočkaši se koriste i za što duži boravak u prirodi svih onih koji paze na zdravlje i zdravu životnu sredinu.

Upravo je „Eurobike 2013“ bio mesto na kom su iznete

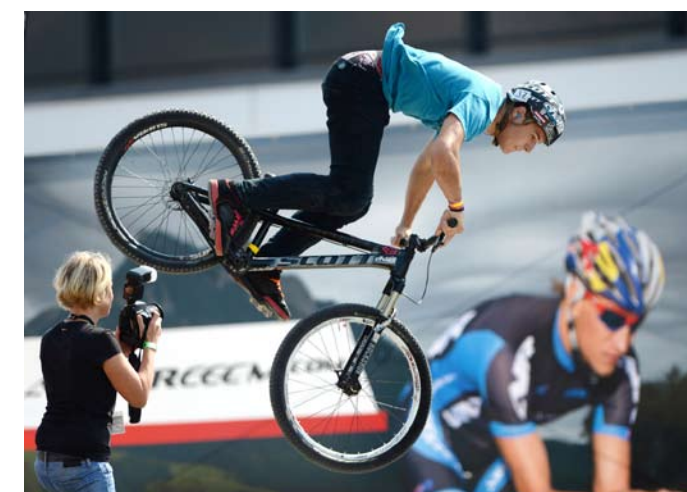

brojke i istraživanja o benefitima bicikliranja na nivou Evropske unije. Evropska biciklistička federacija objavila je rezultate istraživanja koji pokazuju da vrednosti bicikliranja prevazilaze 200 milijardi evra samo na nivou Evropske unije. Zdravstveni benefiti su procenjeni na 114 do 121 milijardu evra a ušteda u gorivu na 2,7 do 5,8 milijardi. Pored toga, smanjenje emisije CO2 je procenjeno na 1,4 do tri milijarde evra a smanjenje buke i zagađenje vazduha na ukupno 1,2 milijarde evra.

Pored benefita koji se odnose na zdravlje i zdravu životnu sredinu - biciklizam donosi i oko 44 milijarde evra na nivou Evropske unije a sama industrija bicikala i

Winfried Hermann, ministar saobraćaja nemačke eko pokrajine Baden-Virtemberg

proizvoda za bicikle je „teška“ dodatnih 18 milijardi. Kada se malo dublje razmisli o ovim brojkama i obiđe sajam biciklizma „Eurobike 2013“, jasno je da je biciklizam kod nas u izuzetno lošoj poziciji i da jednostavno lepota okretanja pedala i koristenje koje od toga nastaju ne zaslužuje da bude zanemarena.

Za sve one koji ne misle o prednostima koje sa sobom nosi biciklizam - „Eurobike 2013“ bi bio sjajna studijska poseta i kamen temeljac njihove buduće ljubavi prema biciklizmu. S druge strane, za sve nas koji vozimo bicikle - „Eurobike“ sajam je poslastica i pravo malo biciklističko hodočašće koje je teško opisati. ■

Skladna bajkerska ekipa vozila je neistraženim crvanjskim stazama (**Bosna i Hercegovina**)...

Bike uspon na Crvanj

Pronaći put od Močila do sela Presjeke, kada nema nikakve markacije, kada je sve zaraslo u visoku travu, nema ugažene staze, a ponori na sve strane, težak je zadatak. Zato se pouzdajemo u GPS i neki spremljeni trag i nadamo se da ćemo nešto ipak pronaći. Krstarimo po Močilima ispod vrha Zimomora na Crvnju i odjednom čujemo jači šum vode, kao da negdje brzo teče, iako su tu samo mali potoci koji izviru pod jugozapadnom stranom Crvnja i lijeno i tiho se prebacuju po bijelom kamenju, vijugaju između busenja oštje trave. Slijedimo zvuk i odjednom nailazimo na šaht u kojem se čuje zvuk vode kao da tim cjevovodom teče sila nebeska. Ma sigurno taj vodovod vodi do sela ispod Crvnja - Presjeke, Prkovića, Borovčića, Luke. Idemo mi to slijediti pa ćemo vidjeti što će ispasti. Ako

je netko mogao iskopati taj cjevovod, morao je nekako i proći ovuda. I logika je bila ispravna. Iako je put bio zarastao, ispresijecan popadanim drvećem stradanim od požara, odronjenim kamenjem, pokazalo se da je netko nedavno ipak prolazio ovuda i da se ovuda može sići u selo. Teško je preko ovih prepreka prenositi naše bicikle, ali što smo tražili to smo i dobili. Dake reče da je ovo isto kao obuka američkih marinaca, ali ipak oni ne nose bicikle sa sobom.

Slijedimo nepostojeći put, od šahta do šahta, negdje ga izgubimo, pa pronađemo, ali visinski metri opadaju sa svakim pređenim korakom. Gledamo iz visine ponor Crvanjskog potoka i divimo se jesenjem koloritu, ali sa strahom pogledavamo i mjerimo visinu sunca, procjenjujemo hoćemo li se za dana spustiti u spa-

sonosnu dolinu Knjunjskog polja i do sela Presjeke. Bilo bi zaista teško se spuštati po mraku po ovom nepristupačnom području iako imamo dobre svjetiljke (čitaj i skupe), posebno što nosimo i dodatni nezgrapni teret pored sebe, naše dvotočkaše koji su nam od velike pomoći po bar nekom putu, pa makar bio i neki single track, ali ovdje su zaista viška. Da nas netko vidi kuda i sa čime idemo, baš bi se dobro načudili i rekli one poznate pridjeve o nečijoj pameti kada ste bez nje.

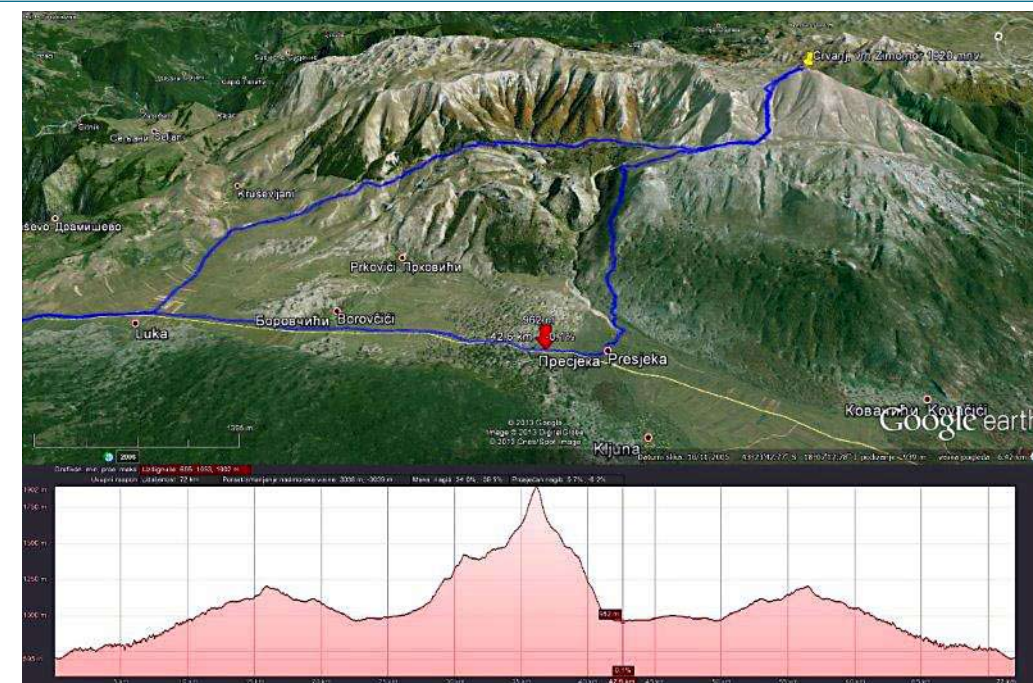
Kako smo se spustili dosta nisko, čak nailazimo i na neke gomilice kamenja, naslagane rukom i nadamo se da su to markacije. Kada pronalazimo još koju, odahnusmo i vraćenog morala nastavljamo dalje. Ubrzo smo došli nadomak sela Presjeke, preskočili još koju vrtaču, skakutali sa kamena na kamen, vadili trnje iz nogavica i

bodlje iz cipela, te zalegli na travnati put nadomak sela sa prvim znacima sumraka. Odahnuli smo i prionuli pravom ručku, to jest večeri, jer baš i nismo imali dosta vremena tijekom dana za jelo. A ima još 30 km vožnje po makadamu i mraku do auta.

A šta smo sve prošli taj dan, to je za dobru priču. E, da počnemo.

U četiri ustajanje, pakiranje, montiranje nosača, stavljanje bicikla, vožnja od Viteza preko Kiseljaka i Konjica do sela Borci, skidanje bicikala i početak ture oko 6.30.

E, tu smo se odmah razbudili, jer nas je pogled na Borašnicu i Prenj, to jest prenjaska vrata u Crnom polju kroz koja se vide vrhovi Sivadija, totalno opčinio i začarao za cijeli dan i vrijeme nastupajuće. Pogled na mistično maglovito jezero ispod kojeg je Boračko

jezero, ugniježđeno među crnim brdima koje još nije ogrijalo sunce, budi neko strahopoštovanje kao da će nešto izroniti iz tog bijelog grotla i oduzeti nam i ono malo daha što nam je ostalo.

Ali polako grabimo uz Boračku dragu, odličnim makadamom bez krupnog kamenja. Kako se penjemo, tako i sunce izvire iza vrhova Visočice i osvjetljava prenske stijene Crvenice. Ostajemo prikovanih očiju za ove stijene koje reflektiraju svjetlo i naš put, još duboko u Boračkoj dragi. Još je svježije i lagano napredujemo obroncima Prenja iznad Boračkog jezera. Kako se penjemo, izviru vrhovi Bjelašnice, Visočice, kao neki svijetli putokazi za vječnost, a na prijevoju Karaula opčinjava nas vijugava dolina rijeke Neretve prema Glavatičevu, ispunjena sumaglicom.

Konačno izlazimo na Malu poljanu, uživamo u zelenilu i jesenjim bojama, ali nemamo vremena za zaustavljanje. Velika poljana izvire ispred nas, sa istočnim krakom Prenja i Rujištem u centralnoj ulozi. Obilazimo staro groblje izvornih Bosanaca, to jest, nekropolu stećaka na Velikoj poljani, uz neizbježno zajedničko slikanje na najvećem stećku, vjerojatno nekog glavnog čeljadeta onog vremena. Impozantna je ta zbirka nadgrobničkih spomenika koju su naši prethodnici teškim radom dovlačili na ova relativno zabačena mjesta i uči nas da za svoje najmilije ništa ne treba da nam je teško.

Za turu na Velež išli smo pravo putem prema Rujištu, Hanskom polju i Zijemlju, ali sada skrećemo lijevo i penjemo se prema Ratkamenu, brdu i prijevoju koji odvaja Crvanjsku dolinu od Zijemlja, a povezuje ih planina Crna gora. I baš je crna, posebno kada sjene tek izašlog sunca padaju po visovima i dolinama te relativno niske i ravne planine prekrivene niskim drvećem.

Iza nas se pojavljuju ostali vrhovi Prenja, obasjani suncem sa istoka, a lijevo gospođa Visočica pokazuje svoje prekrasne vrhove Džamiju i Veliki Ljeljen. Njena

sestra Bjelašnica hvali se momačkim vrhom Krvavac i najsjevernijom Hranisavom. Jedva dočekasmo da vidimo Velež u čitavoj njegovoj ljepoti, njegov prekrasni zapadni dio lanca, a na prijevoju ugledasmo i naš današnji cilj - lanac Crvnja, već odavno rezerviranog u naše knjige za posjetiti. A daleko odavde izgleda. I moćno. I velik. Uvijek smo ga gledali sa sjevera, a tada se vidi samo iz profila. Ovako nam pokazuje svoje cijelo lice, ali još ne vidimo njegov osmijeh, a uvjerit ćemo se da je sa zapadne strane uvijek nasmijan. Što se ne bi reklo sa istočne strane. Tamo je mrk i surov. Tamo je

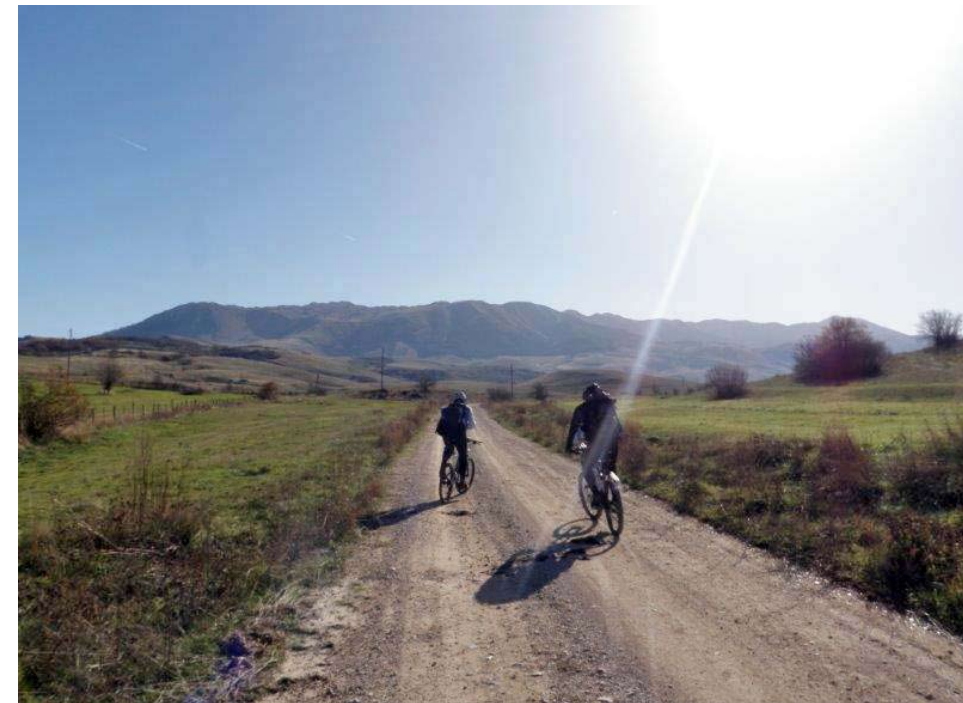
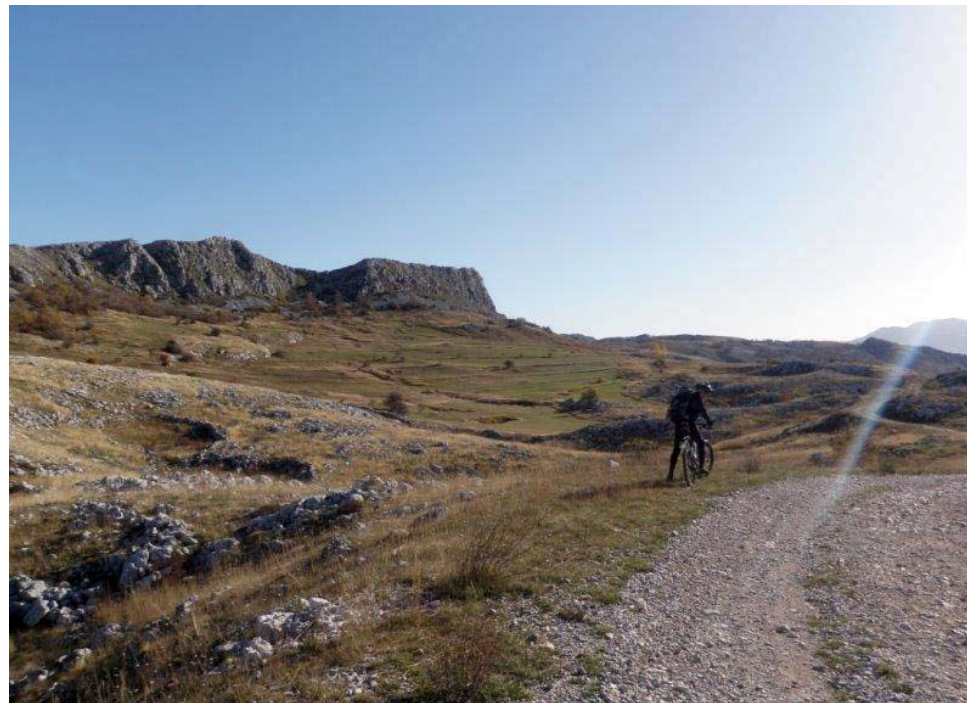
Kiklop. Samo ima jedno oko, prekrasno Uloško jezero. A o tome kasnije, još smo mi daleko od njega.

Pri spuštanju prolazimo kroz selo Česim i Zaborane, prekrasna sela koja nemaju rijeku, ali imaju mnoštvo izvora koja tvore potoke ponornice, napoje male udoline koje obrađuju vrijedni ljudi i onda nestanu u hercegovačkom kršu i odnose vodu tko zna gdje, ali zato tamo donose život. Rode se, napoje ljude i zemlju, nestanu opet i ponovno ispunjavaju svoju životnu zadaću, pa što ćeš većeg savršenstva. Kako je ova priroda savršena. Samo je mi možemo pokvariti,

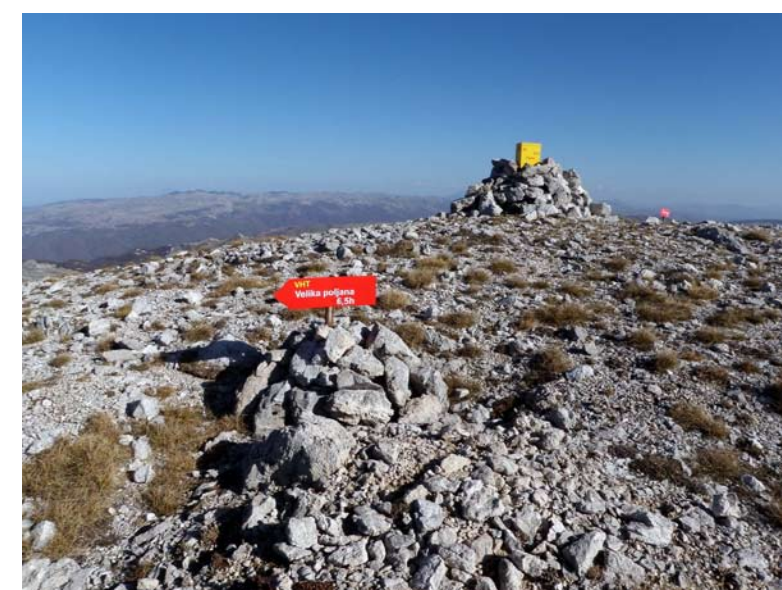
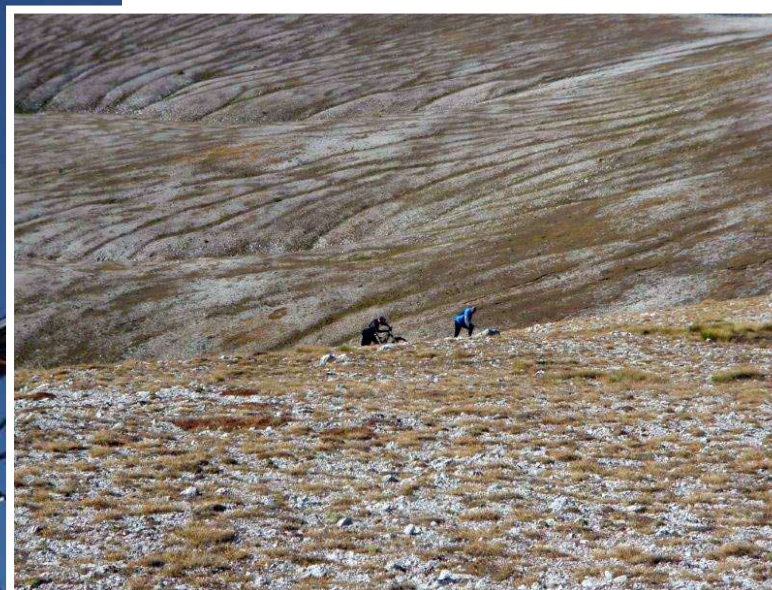
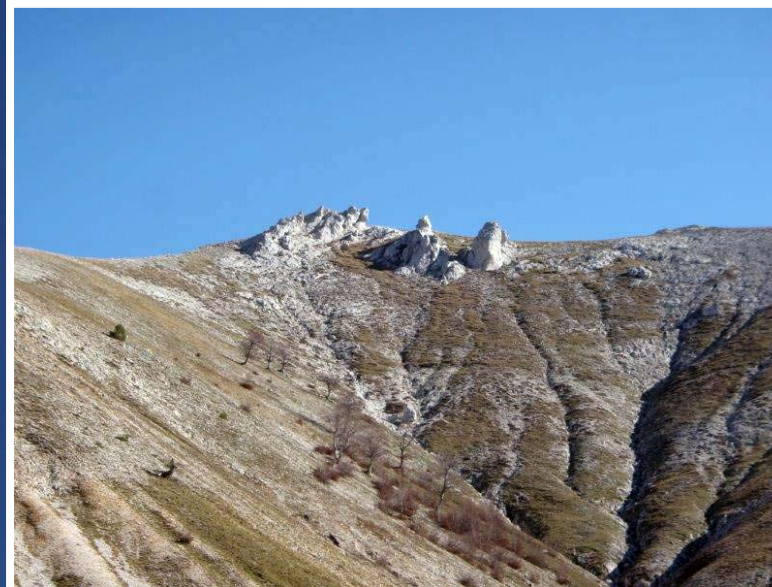
zato, čuvajmo je zauvijek, za naša pokoljenja, za drugu savršenu djecu prirode, i biljka i životinje.

Dugo traje naš spust prema dolini ispod Crvnja, prema Gornjem polju. U vrhu mu je selo Luka, živopisno stočarsko mjesto, kroz koje brzo prolazimo i skrećemo prema selu Kruševljani. Plan je bio kroz njega proći pa onda desno nekim putem, koji možda postoji, polako zamoliti Crvanj da nas primi u svoje skute preko izvorima bogatog područja Močila.

Međutim, planiranog puta baš nema, ali zato ima puno jaruga, potoka, uspona, spustova, a to baš nije

Iako sa biciklom pored sebe. Nema tu vožnje, osim na nekim dijelovima kada pronademo put, koji se načas izgubi, raznesen djelovanjem vodenih bujica, surove prirode. Ali ljepota planine Crvanj nadomješta svaku kap prolivenog znoja, svaki udah svježeg zraka. Brojni su izvori sa zapadne strane, puni hladne vode, čiste kao suza. Valjda se zato tako i zove ovo područje, jer se cijela moči u kristalnoj vodi. Puno je trave, visoke i niske, žilave i mekane. Podsjeća me na našu Vranicu, zelenu i jedru. Bar ovaj dio. Puno je i drveća, bjelogoričnog i zimzelenog, prava prašuma u zaklonjenim dijelovima od vjetra. Očito, surova je ovdje klima.

Sve voli vodu i zato uspijeva. To je život. Panorame za pamćenje.

Prolazimo i srušene katune. I ovdje je suvremen život uzeo danak. Očito više ti objekti nisu potrebni. Nema ni stoke koja bi pasla ovu ljekovitu travu.

Polako izlazimo iz Močila i penjemo se na područje Bijeli pijesak ispod vrha Crvnja. Ovdje je druga priča. Kamenjar, oštra trava, nema vode. Ali zato vidimo vrh Zimomor. Još je daleko, još ima preko 300 metara visinskih popeti se za dugo očekivani poljubac. Ali što

je to za dobre i kršne momke. Ostavljamo dio opreme i sa sobom teglimo jedan bicikl, radi slikanja i ludosti, što će nam puno planinara i bajkera prigovoriti. Ali, kakvi bi mi bili visokogorski bajkeri da ne ispenjemo zajedno sa biciklom taj vrh. Prikraćeni za jedan poseban doživljaj spajanja sebe, vrha i bicikla. U jedno. U cjelinu.

I tako smo se uspentrali lako i trčeći uz blage i manje blage padine Crvnja do njegovog vrha Zimomora, 1.920 mnnv.

A onda nagrada. Pogled na drugu stranu Crvnja, koja je zaista druga. Surova. Bezvodna. I lijepa.

Pogled na puno planina Bosne i Hercegovine i Crne Gore, od Veleža, Prenja, Bjelašnice, Visočice, Treskavice, Lelije, Zelengore, Maglića, Bioča, Durmitora, Volujka, Bjelašnice, Orjena... Vidi se čak i more, kod Dubrovnika.

Ne treba veća nagrada, dajte nam samo vremena, do vječnosti, da uživamo u ovim ljepotama, da uživamo u ovom zraku, u prekrasnom vremenu što nam se posrećilo.

„Bože mili, ja ljepote“, reći će jedan moj prijatelj. I ne treba ništa više reći, samo uživati.

NENAD RAIJIĆ

Grebenom Suve planine U carstvu vrtača

Suva planina (Srbija) podarila nam
je lepo vreme, odličnu vidljivost i kao i
svakog puta osećaj lepote i sigurnosti...

Suva planina je simbol jugoistočne Srbije. Nadvila se nad istočnom stranom grada Niša, a za vedrih i sunčanih dana lepoti njenih obronaka možete se diviti dok šetate gradskom tvrđavom, sedite u nekoj od prijatnih niških kafanica ili sanjate na nišavskom keju. I ne znate kad je najzanosnija. U proleće kad se pokrije zelenilom, u jesen kada se okiti raskošnim bojama ili kad sneno drema pod mekim snežnim pokrivačem.

Suva planina je tu, oko nas, u nama. Čini nas srećnim i daje neopisivu energiju. Na njenim proplancima smo uživali u pr-

vim izlascima i zalascima sunca, njenim stazama smo započeli prve korake u planinarenju, na njenim okomitim vrhovima i stenama prvi put smo probali tehniku penjanja.

Sela na Suvoj su uskutkana prirodom, neka su razvila turizam a neka su ostala potpuno netaknuta. Zajedničko im je šarm i tradicionalna gostoljubivost.

Ovog puta smo hteli da je doživimo na jedan drugačiji način. Da je osetimo izbliza, svom njenom snagom. Da uradimo nešto što do sada nismo: da je prepešačimo grebenom po celoj njenoj dužini.

*Srbija
Pinom je
obeležena
približna
pozicija
lokacije
opisane u
tekstu.*

U ovu našu malu avanturu krenuli smo u subotu, 26. oktobra, ravno u šest časova ujutru. Termometar je pokazivao samo dva stepena iznad nule. Kao po dogovoru krenuli smo sa onog mesta gde se geografski kaže da počinje Suva

planina, sa linije sela Ljuberađa - Gorčinci. Sa 250 mnv uputili smo se da vidimo izbliza lepotu Suve planine. Od njenog početka pa do samog kraja - Niške banje.

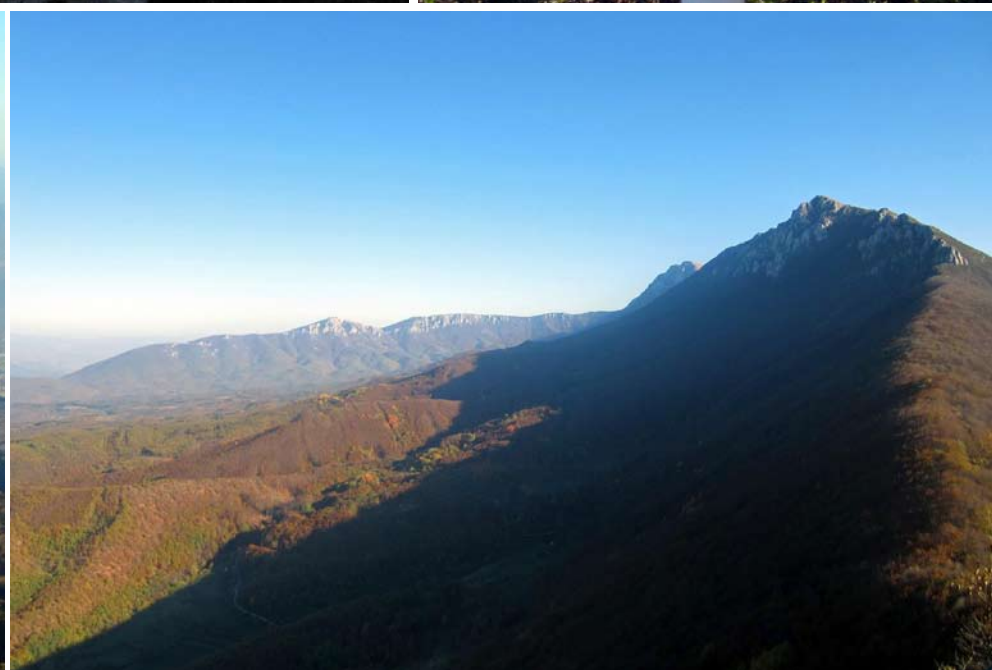
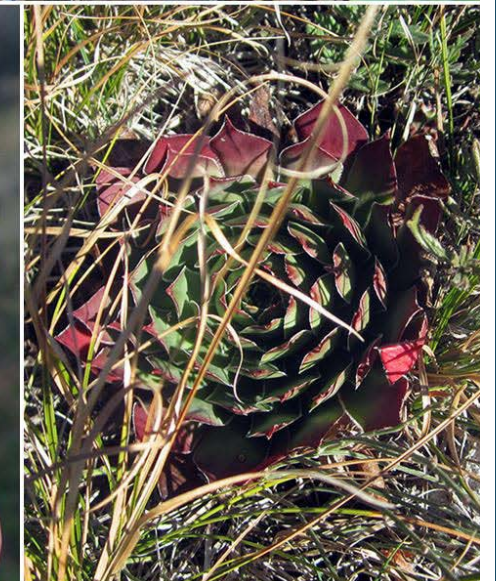
Prilikom planiranja avanture, najviše smo vodili računa o vodi, jer na većim nadmorskim visinama skoro i da je nema. Prvi i poslednji izvor koji smo posetili, i gde smo se snabdeli potrebnom količinom vode, da je imamo dovoljno a da nam ne optereti rančeve, nalazi se na samom početku, na mestu zvanom Suračevske bare. Nakon dva sata laganog hoda preko livada i pored borovih šuma, izlazimo na Crni vrh, prvi vrh na

našem putu. Prvih nekoliko vrhova na početku grebena, do vrha Litice, su neobeleženi. Ne postoji ništa na vrhu kako bi se lakše neki od dotičnih vrhova prepoznao. Mi smo tražili i merili neka od uzvišenja koja bi to mogla biti. Naravno, to nam nije bio cilj, oduzimalo je puno snage i vremena ali prosto nismo mogli odoleti. I tako, jedan za drugim su se redali Crni (1.165 m), Mečji (1.185 m), Glogov (1.202 m), Golemi vrh (1.535 m), Bezimeni (1.586 m), Litica (1.683 m). Na kraju prvog dana popeli smo šest vrhova, svih šest koji su nam se našli na putu.

Prvi deo puta, od samog

podnožja do Golemog vrha, je šumovit predeo. Listopadna šuma gde dominira bukva. Tu je naravno i hrast i dosadni grab sa niskim rastinjem koji nam je otežavao svaku jaču želju za bržim napredovanjem.

I tako, sa celokupnom opremom za planinarenje, hranom i vodom, već prvog dana stigli smo na Preslap, predeo koji predstavlja najteži deo, jer se na tom mestu planina razdvaja na dva dela između Litice i Šangajskog vrha, i gde se gubi na visini od nekih 400 metara spuštajući se kroz šumu pa opet kroz istu na gore. Sve ovo dolazi na kraju dana, u sumrak i

znatno otežava celu misiju. Takođe, setili smo se da smo poslednji put u šumi danas i da trebamo poneti suve grane kako bi lakše zapalili vatru, što se na kraju ispostavilo kao fenomenalan potez. Kad se izađe iz šume izlazi se na put koji tuda prolazi. To je put koji se sa jedne strane spušta u oblast

Zaplanje a sa druge strane ide ka Rakošu, jedinom izvoru na nadmorskoj visini iznad 1.000 metara. Kako smo prešli na drugu stranu, ostalo nam je još nekih pola sata do zalaska sunca.

Dogovorili smo se da ovaj deo ubrzamo koliko god budemo mogli. Znali smo da je nakon 12 sati

pešačenja kraj i slatkim mukama za danas, da smo dosta prešli i da je sad samo pitanje kad ćemo negde odmoriti. Dok smo slali poslednje impuls tog dana, tražili smo što bolju poziciju za podizanje našeg kampa. Ubrzo smo je i našli u predivnoj vrtači sa koje puca pogled na Leskovačku doli-

nu. Nismo gubili na vremenu, brzo podizanje kampa, paljenje vatre i spremanje večere. Zbog ovoga se ide u planinu. Mir, tišina, priroda i mi. Savladani umorom, sa punim stomacima, ravno u 19 časova smo bili u vrećama. Spremni za san.

U ranu zoru, pola pet, pošto se sat pomerao za jedan unazad

i nama apsolutno odgovaralo, spakovali smo opremu, lagano doručkovali i sa lampama na glavama polako krenuli. Ubrzo smo bili na Šangajskom vrhu (1.620 m) i rađanje novog dana dočekali na njemu, što je za mene bio najlepši trenutak ove naše avanture. Krenuli smo dalje i ubrzo zatim stigli do Golemog stražišta (1.713 m), sa kog se pogled ka Tremu urezao zavek. Dok tu stojite, imate utisak da je Trem jako blizu i da do njega možete stići za najviše četrdesetak minuta ali to je samo varka jer do tamo, preko Đorđine čuke (1.735 m), treba dobrih četiri sata.

Površina grebena deluje nesvakidašnje, gotovo kao površina neke planete, i koliko god da ste iskusni gubićete na visini zbog nepreglednog terena uvala i vrtača, jer neprestano idete gore dole. Ovaj deo je znan kao Valožje. Na ovom prostoru osim velikog broja vrtača i uvala postoji i veliki broj jama, koje nose definitivno nesvakidašnja imena. Nabrojaćemo neke od njih koje

smo dodirnuti: Savina propast, Ilijina jama, Čavčja propast, Provalija i najpoznatija među njima Krstata propast. Kako smo kasnije saznali, pošto je jama dovoljne dubine, sneg bi se u njoj zadržavao i tako seljacima služio kao nepresušni izvor vode. Na samo desetak minuta od Trema slikamo se pored pećine Ledenice i odmah nakon nje dolazimo na već poznat teren. Na Tremu smo, najvišem vrhu Suve planine. Koliko puta do sada? Tog dana, iako smo znali da je tradicionalni uspon i da će biti gužve, izlazimo prvi. Raspakivanje i malo jači odmor. Ubrzo zatim srećemo i prve planinare. Ekipu iz Bugarske sa kojima razmenjujemo par informacija. Nakon doručka i kratkog odmora, spuštamo se ka Devojačkom grobu gde nam stiže spas u vidu vode. Da se ne bi spuštali do najbližeg izvora koji i nije tako daleko, Ljubina česma, ali se opet gubi na vremenu, grupa planinara nam je po dogovoru donela vodu na Sedlo. Na Devojačkom grobu se družimo sa ostalima i nedugo zatim krećemo

na sledeći vrh u nizu, Sokolov kamen. Sokolov kamen smo prešli jer smo znali da ovde kreće najteža deonica, što se takođe na kraju ispostavilo tačnim. Već te iscrpi ono spuštanje sa Trema, pa opet penjanje na Sokolov kamen i onda jako spuštanje po kamenitom terenu sa gubitkom visine od 600 m. I došli smo, pristigli u podnožje Mosora. Sada je sve lakše, jer iako još dosta do kraja avanture, nema više jakih uspona. Teren postaje blaži i pristupačniji. Naravno, popeli smo stenu Mosora iako je i to teško palo posle svega što smo uradili danas. Od Mosora pa nadalje vodi bukvalno kolski

put. To je jedna od trasa starog puta „Via militaris“ koji vodi skroz do Rajca. Rajac je prostrana zaravan, čistina, koja povezuje Zaplanje, Donju Studenu i Crni kamen. Ovde smo napravili jednu veliku grešku koja nas je skupo koštala. Bili smo već presrećni jer nam je ostalo još vrlo malo. Da ne kažem da smo već videli nas kako smo već završili u Niškoj banji. Na poziv domaćina planinara iz susednog sela, koji tu na Rajcu prave neki novi dom, pridružili smo im se u čavrljanju, kafici i pričama o Suvoj planini.

Ne mogu da kažem da nam to nije trebalo i da nam nije došlo

onako meraklijski posle dva dana provedenih u planini. Napravili smo grešku što smo se baš zadržali. Kad smo krenuli, dobili smo korisne informacije, ali nismo stigli ni do Crnog kamena a mrak je već pao. Očednom onaj put je postao staza, a staza uskoro sa šibljem i bez markacije. Sve ono što smo dobili kao poruku, ma ništa ne brinite, odlično je obeleženo, pretvorilo se u crno bez ikakve naznake gde dalje. Pokušali smo sa kartom i kompasom ali po onom mraku nismo imali nikakvih šansi. Malo smo skrenuli sa isplanirane maršutice koju smo iskreirali u glavi i umesto

preko Koritnika spustili smo se u selo Rautovo i odatle ipak u banju.

I to bi bilo to. Završili smo. Nedelja, 27. oktobar, 20 časova. Dva dana grebenom Suve planine.

Prvog dana smo za 12 sati pešačenja prešli 24 km a drugog za 15 sati prešli 36 km. Ukupno 60 km grebenom i 12 popetih vrhova.

Najlepše hvala Saši Arandeloviću, kolegi i prijatelju iz Babušnice i PAK „Mosoru“ koji su bili naša podrška i logistika.

TEKST I FOTOGRAFIJE:
IVAN KUŠTERA,
MILAN STOJAKOVIĆ
PARK NATURE & NATURE
TRAVEL OFFICE

Da vidimo taj Tajan

„Vedri” Zeničani, sedamdesetak njih, iskoristili su lijep dan za obilazak **Parka prirode „Tajan”**, sa startom na kakanjskom izletištu Ponijeri...

U organizaciji Udruženja planinara „Vedro” iz Zenice, grupa od sedamdesetak ljubitelja prirode iskoristila je dvadeset sedmi dan mjeseca oktobra za obilazak Parka prirode „Tajan”, sa startom na kakanjskom izletištu Ponijeri.

Spomenik prirode „Tajan” nalazi se između općina Zavidovići i Kakanj. Planine ovih krajeva nemaju oštre vrhove kao centralni Dinaridi, ali zato posjeduju guste crnogorične šume i beskonačne staze u brdima koji pružaju ljubiteljima prirode

veliki broj mogućnosti za aktivan boravak u prirodi.

Pod vođstvom vodiča Harisa Adilovića, Amela Selimovića i Dženana Ajdinovića, grupa je autobusom i kombijem doputovala na Ponijere, a onda su se uputili ka vrhu Tajan (1.297 mnv). Cijela ruta je trajala oko sedam sati uz kratke predahe u prirodnom okruženju, ručku i kavicama, odnosno ukupno pređenih 11 km.

- Nikad nisam bila na Tajanu. Prijateljica me pozvala, spakovale

Bosna i Hercegovina
Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.

smo se i krenule da vidimo taj Tajan. Hvala momcima iz „Vedra” na predviđenom izletu i sjajnoj organizaciji – izjavila je učesnica Melisa.

- Pohod je prošao bez ikakvih problema i povreda. Zahvaljujemo se svim učesnicima na učešću i poštivanju planinarskog kodeksa – navode iz UP „Vedro”.

AFAN ABAZOVIĆ

„Vedrila” se Pogorelica

Udruženje planinara „VEDRO” iz Zenice iskoristilo je vikend za odlazak na jednu od bosanskohercegovačkih planina - **Vranice...**

Bosna i Hercegovina
Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.

Druge nedjelje u novembru, a kao treći izlet od osnivanja, cilj je bila Pogorelica, obronak Vranice... Šezdeset učesnica i učesnika, među kojima su i ovaj put većina bili mladi Zenice i Kakanja, zatim „stari vukovi” iz planinarskih društava „Tajan - Lisac”, „Mladost” i „Tvrtkovac” iz Zenice, te gosti koji su ovom izletu dali međunarodni karakter, trojica predstavnika turske EUFOR LOT kuće iz Zenice, krenuli su iz sela Dusina u fojničkoj općini. Nakon 4,5 km, odnosno nekih 90 minuta hoda, širokih ruku, sa toplim planinskim čajem i zagrijanom salom, dočekali su ih domaćini planinarskog doma „Pogorelica” (1.221 mnv) iz istoimenog

planinarskog društva iz Kiseljaka.

U sklopu posjete ovim predjelima, a u pratnji vodiča, gospodina Ivica, učesnici su osvojili vrh Kozice (1.432 mnv) i izveli „Poučnu turu Pogorelice”, te se u predvečernjim satima vratili u selo Dusina.

- U Turskoj imamo Uludag, Ararat, Taurus i druge planine, ali vaša zemlja ima tako šarenolik karakter planina da je to za ne povjerovati. Cijenite ovo što imate na ovako malom prostoru! Jedva čekamo nove izlete sa vašom ekipom, jer ste ovo, zaista, sjajno obavili! - u iskrenom razgovoru su izjavili jednoglasno Murat, Fuat i Yasin.

UDRUŽENJE PLANINARA „VEDRO”

Crna
Gora
Pinom je
obeležena
približna
pozicija
lokacije
opisane u
tekstu.

Vrhovi i jezera BJELASICA U JESEN

Ovaj put su **beogradski i valjevski** planinari uživali u jesenjim čarolijama **crnogorske Bjelasice**...

S mestivši se u domu „Džambas” i iz pravca Mojkovca, planinari iz Beograda i Valjeva uživali su u predelima Bjelasice. Želja je da se deo tog doživljaja dočara i sa svima podeli, pokažu ne samo vrhove planine, već i jezera koja su ovde poseban dragulj.

Bjelasica je lepotica, neobičnih čarolija, jedinstvenih predela, širokih prostranstava, planinskih raznovrsnosti, do raskošja. Dominiraju visoki travnati predeli, grebeni i strmine koje su ujedno poljane, na momente sa stenovitim odsecima, šumovite rečne udoline, preseci i usci do izgleda kanjona, nad kojima se dižu vršni grebenima povezani vrhovi, razdvojeni dolinama ili vezani u nizove i vezove. Tu su i brojna raznovrsna jezera, u dolinama, pod

grebenima, u prašumskom području, ali i visoko pod najvišim vrhom, njih čak sedam, rameštenih širom prostora, sa ciljem da mu daju poseban čar. Sve to, i mnogo više, čini Bjelasicu, njen planinski imidž.

Kada planinari pišu o planini i svojim doživljajima, obično se njihove misli vezuju za vrhove i usponima na njih, a kada je Bjelasica u pitanju, poseban dodatan doživljaj su jezera, kao i široka grebenska prostranstva na kojima se uživa u hodanju, sve je to povezano u neraskidivo jedinstvo. Ovde ćemo pisati ne samo o usponu na najviši vrh - Crnu glavu, vrhovima koje smo popeli 19. oktobra, tog divnog jesenjeg dana, već pre svega o jezerima, koja su nam bila na putu ka vrhovima, raspoređena tako da smo čitav dan bili u pogledima na neko jezero, ne sredivši utiske o prethodnim, a naišavši na naredno.

Šiško jezero je u prostranoj katunskoj dolini, na njenom vrhu, po nekima najlepše, ali kad dođete do nekog drugog, možda još lepšeg, mišljenje bar za trenutak promenite. Ovo jezero je u centru planine,

Pogledajte
360 VIEW PEŠIĆA JEZERO

podesno za kampovanje, ali i dolazak kolima iz pravca Berana i Kurikuća. Nešto višoj od njega, sakriveno pod grebanskim stenama, nalazi se Malo Šiško jezero.

Pešića jezero je u vrhu doline pod najvišim vrhovima, gde je sa jedne strane Zekova glava, a sa druge strane najviši vrh Crna glava, koji vrhovi su spojeni grebanskom vezom nad vrhom doline u kojoj je jezero ušuškano. Ono ima veliko jezero i dva jezera,

Pogledajte
360 VIEW ŠIŠKO JEZERO

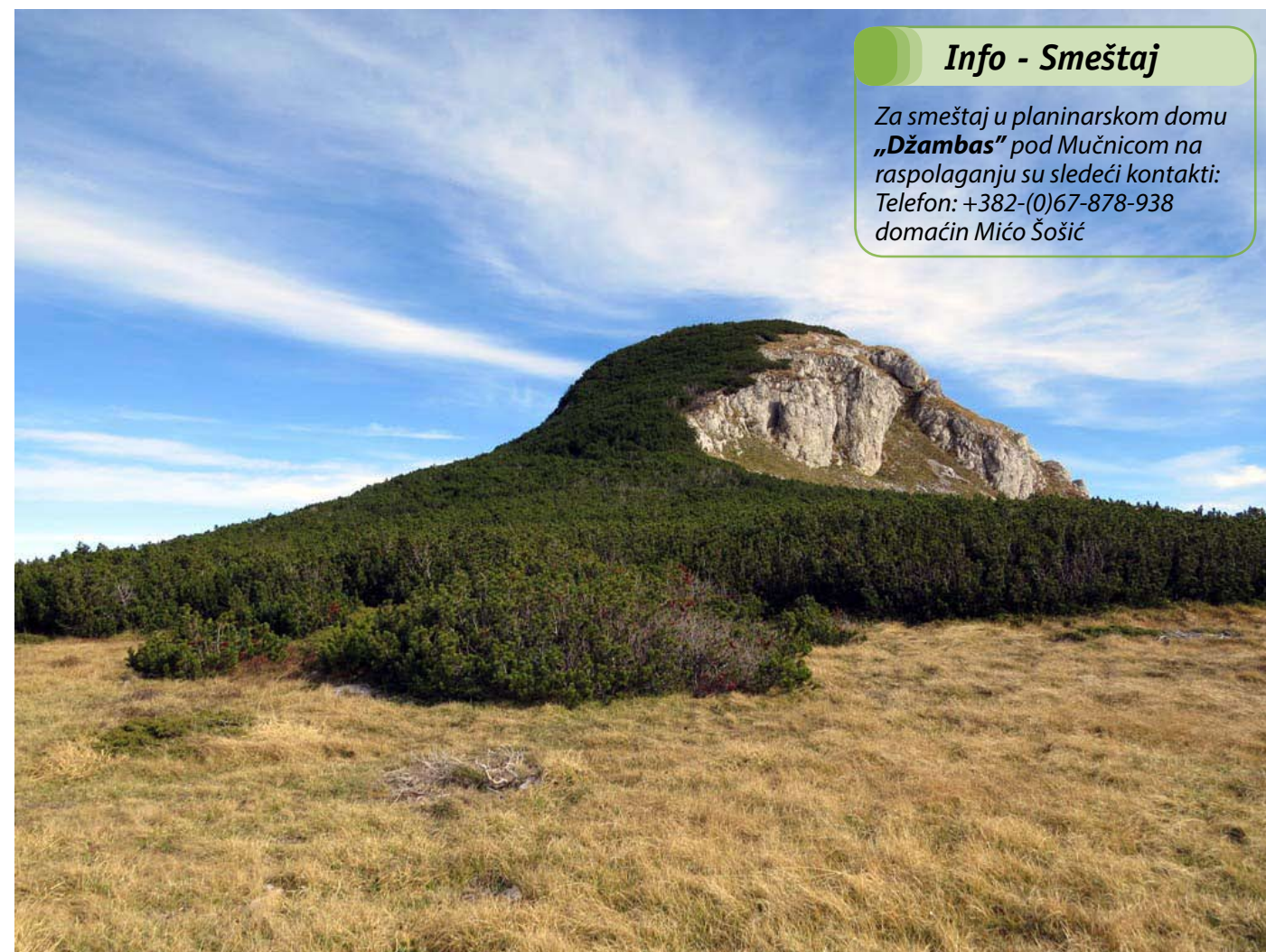
a tu su izvori, odakle niz dolinu otiče reka Jezerštica. Ovde na prilazu Zekovoj glavi, dokle stiže put, nalazi se vidikovac sa koga je najlepši pogled na jezero.

Ursulovačko jezero je najvišoj, pod samim vrhom Crna glava, na terasi i udolini, na visini 1.902 m, gde je sa jedne strane strmina kojom se kroz kleku izlazi na prevoj pod samim vrhom, a sa suprotne strane, kao morena, zagrađuje ga i na terasi stvara prostor vrh Cmlijača, dok je dalje strmina

Info - Smeštaj

Za smeštaj u planinarskom domu „Džambas” pod Mučnicom na raspolaganju su sledeći kontakti:
Telefon: +382-(0)67-878-938
domaćin Mićo Šošić

ka dubokoj dolinu Suvodola. Sa jedne strane je livadska obala, a sa druge strane šuma se kupu u samoj vodi. Mnogi će, kao i mi, prethodno očarani lepotom Šiškog jezera, ovde ostati u uverenju da je Ursulovačko jezero bez premca, njegova lepota visinskog jezera, planini i gori pod vrhove, diže raspoloženje, stvara osećaj da ste kraj jezera kakvog nema. Samo tu postoji takav osećaj, začinjjen saznanjem na kojoj ste visini i zatečeni izdašnošću

Malo Šiško jezero

Malo Ursulovačko jezero

vode ovog jezera. Nešto niže, kada se spustite u narednu dolinu, sačekajte vas malo Ursulovačko jezero, ne takve raskoš kao veliko jezero, ali svaka-ko zanimljivo.

Ševarine su sakrivene u šumi, nedaleko od Šiškog jezera. Silazeći od Ursulovačkog jezera i vraćajući se sa vrha, prvo treba preseći duboku dolinu i vratiti se na visinu doline Šiškog jezera, pa od kuće u strani, iz krivine kolskog puta sići na stazu, krenuti kraj te kuće i preko strane ući u šumu, gde sačekuje markacija. Ševar je zahvatio dobar deo jezera, ali ono se ne da, živi među visokim trskama i pramenovima zelene trave, ne nestaje, iako izgleda da će ga trava savladati. Ime mu kaže da je takvo odvajkada.

Biogradsko jezero je na jednoj strani planine, čineći celinu sa prašumom sliva Biogradske reke, koja izvire pod Zekovom glavom, ponirući u kanjonski usek sakriven u gustom prašumskoj šumi, skupljajući vode sa okolnih strana, sve do jezera do kog dolazi asfaltni odvojak puta sa puta od Mojkovca ka Kolašinu. Ovog puta jedino to jezero nismo posetili i videli, a u danu smo obišli preostalih šest, penjući prvo Bjelogrivac i padinama spustivši se u dolinu Šiškog jezera, preko njegovog manjeg jezer-skog imenjaka, pa na greben, zatim do Zekove glave i pogleda na Pešića jezero, Crne glave i Ursulovakog

Pešića jezero

jezera, konačno Ševarina i nazad do našeg doma pod Mučnicom.

Vrhovi i jezera Bjelasice su kao celina smešani u istu čašu zadovoljstva, začinjavaju jedno drugo, daju ukus neprolaznosti. Teško je zamisliti vrhove bez jezera, kao što jezera ne bila što jesu, da im nije vrhova pod kojima i u kojima su smeštena. To je Bjelasica, posebno zanimljiva u jesen kada je lepo vreme, kako je nas pratilo. ■

Ursulovačko jezero

Šiško jezero

PLANINOM

knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

E-mail:

tdelibasic@ptt.rs

Telefon autora:

+381(0)64-245-22-37

Hočski vrhovi

Grupa planinara iz **Beograda**, uživala je u najlepšim vidikovcima Zapadnih Tatri i Male Fatre (**Slovačka**)...

Hočski vrhovi (slov. Chočské vrchy), posle Tatri, Male Fatre i Babi gore najviša planina u Slovačkoj, malo je poznata. Iako nema izraženi glavni greben, predstavlja spojnicu između Zapadnih Tatri i Male Fatre. Obzirom da u blizini nema ni blizu tako visokog suparnika, najviši vrh (Velký Choč 1.609 m) jedan je od najlepših vidikovaca Slovačke. Za ove planine sam čuo pre par godina od druga, koji je dobio neprijatan zadatak da, kada za to dođe vreme, na Velikom Hoču raspe pepeo svog oca, Rudolfa. Krajem oktobra se upućujemo upravo tamo, da vidimo čime se Rudolf tako opčinio.

Postoji nekoliko markiranih pristupnih staza na ove planine. Odlučujemo se za uspon sa južne strane iz sela Likavka, a sledeći dan ćemo sići istočnim obroncima u selo Valaska Dubova odakle ćemo se autobusom vratiti do polazne tačke u Likavki. Plan je da se u subotu popnemo do visoravni Stredna polana, koja se nalazi ispod samog vrha, i da tamo prenoćimo. U nedelju ujutru bismo se popeli na Veliki Hoč, po mogućstvu posmatrali izlazak sunca, a potom se preko Malog Hoča vratili na Strednu polanu i posle pakovanja šatora bi smo se spustili u Valasku Dubovu.

Likavka je ustvari predgrađe Ružomberka, gradića u dolini reke

Vah, uklještenog između Velike Fatre, Hočskih vrhova i Niskih Tatri. Crvena markirana staza koja prolazi kroz centar sela, vodi nas šumom uzbrdo ka prvoj atrakciji. To su ostaci srednjovekovnog utvrđenja Likava, strateški smešteni na vrhu jednog brda - na 630 m visine. Cena ulaza je simbolična - jedan evro, ali kako je u toku rekonstrukcija, nije se moguće mnogo šetati zidinama već je samo dozvoljen ulaz u kulu u kojoj su izložene razne sprave za mučenje

i nekoliko desetina panoa sa istorijom Likave kroz vekove. Obično rado čitam o svemu na šta usput nailazim, ali ovo je bilo previše.

Posle kraće pauze za užinu nastavljamo uspon sve strmijom stazom ka vrhu Prednji Hoč (1.249 m). Obzirom da najveći deo vremena staza prolazi šumom, obradovali smo se vidikovcu na ovom vrhu. Imali smo otvoreni pogled na jug gde smo duboko u dolini videli Ružomberok, a u njegovoj pozadini zasnežene gorostasne vrhove Niskih Tatri. Šteta što je rano popodne, pa se tatranski sneg stopio sa vedrim nebom. Da smo ovde bili jutros, imali bi još lepši prizor. Kad bi smo sačekali još par sati, takođe

bismo mogli uživati u pogledima, ali vremena za čekanje nemamo. Na drvetu je prikačeno sanduče sa knjigom utisaka, a iza sandučeta viri nož. Pitam se čemu nož, ali kada otvaram sanduče i vidim obično tupu olovku – shvatam. Lenji smo, ostavljamo radost šiljenja olovke nekom narednom posetiocu, a mi se samo potpisujemo. Ne zaboravljam da potpišem i svoju „Pobedu”. Na vrhu smo osetili neprijatno hladan vetar, te smo postali svesni kako nas je šuma štitila sve ovo vreme. Pomalo smo se bojali kako će biti na toj našoj poljani gde nameravamo prenoćiti.

Na sedlu između Prednjeg i Zadnjeg Hoča se naša crvena staza

„Pobedine” akcije

U decembru možete da pođete sa nama na jedan od sledećih jednodnevnih izleta:

■ Vukan

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

■ Kruševički vis

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

■ Povlen

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

ili na [skijanje na Cerkno](#),

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

a za [najveseliju noć](#) u godini

bićemo na [Jastrepцу](#),

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

u novoizgrađenom domu na

[Tupalića brdu \(BiH\)](#),

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

u našem domu na [Rajcu](#),

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

na [Tari](#),

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

ili u [Bugarskoj](#), na [Pirinu](#).

Detalje potražite na [OVOM LINKU](#)

spaja sa plavom i njome nastavljamo sve do Stredne polane (1.240 m). Ova poljana je važna raskrsnica markiranih staza, u blizini se nalazi izvor a tu je i „hotel” Hoč. Stara koliba koju je zub vremena već uzeo pod svoje, hotel je samo po tome što je na tabli tako napisano. Unutra je nekoliko ležajeva, mesto za vatru, rupa za dim... Ipak, odlučujemo se za šatorsku varijantu, te na dvesta metara od „hotela” postavljamo šator. Krajem oktobra dani su kratki i hladni, pa je tako već vreme večeri, posle koje se „uhorizontujemo”.

Računam da sunce izlazi oko sedam, a da nam za vrh treba oko sat vremena. Tako da ustajemo oko pola šest. Mrak je kao i u sred noći, a Veliki Hoč vidimo (to jest, ne vidimo) kako zalazi u oblak. Iako prilično duva, a duvalo je i celu noć, taj oblak se zalepio za Hoč i ne mrda. Nadaćemo se da će u toku narednih sat vremena oblak odlepršati dalje ili da će ispariti u toku buđenja novog dana. Staza vodi direktno uzbrdo, strma je, a mi zastajemo primećujući kako se pomalo razdanjuje. Pred ulazak u oblak pravimo dužu pauzu kako bi mu dali vremena da dobrovoljno napusti vrh, jer ako mi uđemo u njega... Pod našim pretnjama nije

ustuknuo i najzad smo ušli u oblak. Nadali smo se da će nam pružiti priliku da vidimo sunce, jer smo i od dole u nekoliko navrata uspeli da vidimo sam vrh. Situacija je u najmanju ruku bila čudna jer se pod jakim vetrom cela ta masa oblaka kretala na jednu stranu, ali se u isto vreme stvarala i nova masa sa druge strane. Nalazimo zavetrinu i čekamo. Prošlo je pola osam, znamo da je sunce već izašlo i zaista ga u par navrata vidimo kako se nazire. Kroz oblak je više ličilo na pun mesec. Priznajemo poraz, i pomalo žaleći ovo jutrenje, silazimo na sedlo između Velikog i Malog Hoča. Upravo u tim trenucima zapažamo kako oblak nestaje. Kao rukom odnesen... U dilemi smo da li da se vratimo, ali ipak nastavljamo na Mali Hoč. On je visok 1.465m i bilo je potrebno na sedlu napustiti markiranu stazu kako bi se popeo. Sa njega je prelep pogled na Veliki Hoč, ali upravo on zaklanja veliki deo panorame.

Odlučujemo da se upustimo u manju avanturu, a to je prolazak prašumom kroz kotao između Malog i Zadnjeg Hoča nazad ka Strednoj polani. Tu nema markirane (niti bilo kakve druge) staze, ali po mapi je potrebno samo slediti jedno korito potoka u silasku, a zatim drugo u usponu. U realnosti je struktura bila nešto komplikovanije, ali nismo se izgubili.

Šator nalazimo gde smo ostavili, i posle kraćeg odmora i pakovanja lagano silazimo prateći plavu markiranu stazu za Valasku Dubovu. Dosta je strma, a usput srećemo mnogo malih grupa planinara u penjanju. Očigledno je Veliki Hoč popularan kao jednosteveni izlet. Nama se činilo kao šteta popeti se 1.200 m uvis a potom samo sići dole. Proveli smo jednu noć ispod Hoča, prošetali i manje pristupačnim terenom, pokušali da vidimo izlazak sunca... Još jedan lep vikend je ostao iza nas, upoznali smo još jednu lepu planinu. Vratimo joj se ponovo. Već zamišljamo kako bi Stredna polana mogla izgledati pod snegom i kako iz nje izvire sa jedne strane Veliki Hoč, a sa druge strane se poljana nastavlja u šumski greben.

NENAD JOVANOVIĆ, PK „POBEDA”

PLANINARSKI KLUB „POBEDA” JE NAJBROJNIJI PLANINARSKI KLUB U SRBIJI SA PREKO 2.000 ČLANOVA I NAJVEĆIM BROJEM AKCIJA, IZLETA I POHODA. OSNOVNE AKTIVNOSTI KLUBA SU: IZLETI, PLANINARENJE, SPORTSKA ORIJENTACIJA, ALPINIZAM, I NADASVE DRUŽENJE SA LJUDIMA RAZNIH PROFESIJA, NACIONALNOSTI, KOJE SVE POVEZUJE HUMANOST I LJUBAV PREMA PRIRODI.

Mala TOPLIČKA transferzala

Beogradski planinari od 8. do 10. 11. istraživali su skrivene kutke **Srbije**...

Petak je več, 17 sati. Beograd kao da vuče vozila za gume. Opšti krkljanac na ulicama. Izvlačimo se sa dva minibusa i 39 planinara u njima ka autoputu. Na Bujanj Potoku se metež razčišćava, te napokon dobismo na ubrzanju. Kotrljanje trasom za Niš uz zvuke pristojne muzike, gonilo je dosadu sa lica. Neki

su već spavali. Jedna pauza na benzinskoj pumpi dobro dođe za osvježenje. Vozimo se preko Doljevca, dužim i kako rekoše boljim putem. Hm... Potom kroz popriličan mrak, gazismo rupičaste drumove lokalnih sela. Tabla rasječena i završava se na „vo”. Koliko spazih sa druge strane, selo se zove Mihailovo. Potom

Srbija

Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.

prođosmo kroz Zlatu. Pitah se da li su Mihailo i Zlata nekad bili spojeni!? Nigdje žive duše. Jedva sretosmo jedno auto i čovjek nam potvrdi pravac. Tek u Žitnom Potoku zasijaše ulične svjetiljke,

Gore levo: Planinari kod opservatorije;
Dole Levo: Autor teksta u trenucima odmora;
Na desnoj strani: Detalji sa planinarenja.

pa se počesmo penjati kvrgavim serpentinama do Belog Kamena. Već se bilo odužilo i krenuše komentari, kad izađosmo na prevoj, gdje nas dočekaju domaćini. Dok se smjestismo po sobama u određenim grupama po četiri planinara, skoro ponoć. Dovoljno vremena za malo opuštanja, pa na

spavanje.

Subota prilično rano izviri preko Vidojevice. Sunce je ozarilo tek razbuđena lica. Pokret u osam sati. Preko prevoja, kroz bukove šume u žuto crvenim kaputima od lišća. Ubrzo stigismo do Rastovnice. Simpatična crkva nas je dočekala drvenim zvonikom. Okolni pro-

planak zauzeli već razdragani planinari. Domaćini postavili ozvučenje, pa uz muziku otvoriše akciju. Podjelismo se u tri grupe. Kratka je vodila kroz Prokuplje do brda Hisar (10,5 km). Sledeća je išla preko Bučinskog grada na Beli kamen (13 km) i najduža preko Pasjače do Belog kamena (20 km). Većina je išla ovom dugačkom stazom i nije se pokajala.

Dugačka kolona se migoljila poput zmije, dok se hvatala za greben Pasjači (971 m). Raštrkani zaseoci su nas zagledali kroz prozore trošnih kuća. Na samom grebenu proplanak kao palačinka, okrugao, žut i hrskav. Nebo se smješilo kroz pokidane oblake. Svi se prepustiše travi u golicavi zagrljaj. Prošetah do šumskih stražara. Na samom rubu, okružene robus-

nim bukvama, izdizale su se breze. Nekoliko stabala je izvodilo ljupki ples uvijajući se pod povjetarcem. Šuštavi zvuk dodirujućeg lišća se širio tiho, kao kad se čuju praporci sa nekih sanki u dubokom snijegu. Žuta i crvena su okružile bijelu boju i posipale je kao slikar iz palete po platnu...

Veći dio staze je prošao kroz mirise jabuka. Nastavismo malo dosadnijim dijelom - makadamskim drumom. Najzad, stigismo do doma na Belom kamenu. Lijep doček! Pogača i so, sokovi, čaj i rakija. Muzika do duboko u noć. Za ručak pasulj sa podjelom zahvalnica. Potom i dalje muzika sa plesnim bravurama pojedinaca. Neki su i bukvalno popadali sa nogu. Lijepe žene su ostale na svojim, lijepim nogama. Već u sitne sate, dom je

„progutao” svoje stanovnike. Sve se stišalo, osim mjeseca, koji je pravio malo buke, dok se oslanjao na grane drveća preko kojih je izvirivao.

Nedelja je malo kasnila, murnog pogleda piljeći u sunce na horizontu, koje se probijalo crvenom bojom kroz oblake. Posle doručka se okupismo, pa predvođeni Ljubom i Vladom obišmo opservatoriju i predosmo preko vrha Vidojevice (1.155 m). Pješčenje je trajalo kratko (5km), ali se vidjelo svašta. Vijenci planina su se grčili pod oblacima. U krug se vidio Jastrebac, Kopaonik, Suva planina, Mosor, Rtanj, Radan... Zadovoljni viđenim, vratismo se u Beli kamen, gdje smo dodatno uživali u mirisima planine. Zakazano ručismo u 14 sati.

Pozdrav domaćinu. Polazak u 16 sati, putem kojim smo se vozili u subotu. Nije tako strašan. Brzo smo bili u Prokuplju. Popeli se vozilima na brdo. Sa uspavanog Hisara gledasmo grad kako se kupava u sopstvenoj svjetlosti. Opet do Niša, na autoput. Beograd nas je vukao za bjelu traku, sebi u zagrljaj, dok nas je, spokojni, JJ Cale uspavljivao neponovljivim zvucima: „Roll on”...

Opet benzinska pumpa za popravku toalete. Produžilo se malo tih deset minuta. Jedan Laki je bio malo nervozan. Ušunjismo se u krajem nedelje u Beograd, iz kojeg smo pobjegli u petak. Donijeli smo u rančevima malo lišća sa novih planina i u osmjesima priče o lijepim poznanstvima...

DOPISNIK IZ DŽEPOVA PRIRODE:
BRANISLAV MAKLENOVIĆ

Carku

Jedna od planiranih akcija u godišnjem programu „Jelenka“ za 2013. godinu bila je i poseta **Rumuniji** i planini **Muntele Mik**, u oktobru...

Devetnaestog oktobra na put je krenulo 14 učesnika iz Pančeva. Glavni cilj bio je uspon na vrh Carku, visine 2.190 m. To je ujedno i Pančevcima najbliži vrh sa visinom preko 2.000 metara. Udaljenost od Pančeva je oko 250 km, otprilike kao do Zlatibora. Dugogodišnja zatvorenost Rumunije uticala je da i njena priroda ostane na neki način izolovana i skrivena od stranih posetilaca. Sada su se vremena promenila: Rumunija je postala članica Evropske unije, vize nam trenutno ne trebaju, pa je i to olakšavajuća

okolnost da se češće odlučujemo na posete ovoj prelepoj zemlji i njenoj prirodi.

Malo smo strepeli od prelaska granice jer se nedelju dana ranije u medijima pronela vest da je sa granice vraćen autobus iz Srbije jer putnici nisu imali po 500 evra pojedinačno koje je carinik tražio da pokažu. Proverili smo o čemu je reč i ispostavilo se da se radi o nekom zakonu iz 2009. godine koji službenicima na granici dozvoljava da traže prikazivanje određene svote novca kao uslov za ulazak u Rumuniju. Na Vatinu je ispred nas

Rumunija

Pinom je obeležena približna pozicija lokacije pomenute u tekstu.

čekao veliki autobus, a jedan od vozača nam je javio da se navodno traži 250 evra. Svedoci smo da smo skloni pronošenju raznih glasina. Nama niko ništa nije tražio i ušli smo u Rumuniju bez problema.

Pošto je prvi dan bio predviđen za put, obišli smo i zanimljivi grad Rešicu, kao i mesto Okna de Fieri u kome se nalazi Muzej minerala. Ustvari, reč je o privatnoj postavci minerala koju je napravio Konstantin Gruesku, osamdesetogodišnjak koji je mineralima posvetio čitav život. U svojoj privatnoj kući napravio je postavku vrednih min-

erala iz celog sveta koje je strpljivo sakuljao celog života, a za neke je zalagao i nekretnine. Neki primerici su jedinstveni u svetu, a mnogi su vredni koliko i luksuzni automobili. Ipak, za ovog čoveka novac nije na prvom mestu, tako da živi veoma skromno, a mineralni muzej sa eksponatima koje sadrži nesumnjivo ima nacionalni, odnosno međunarodni značaj o čemu govore i brojne posete stranih delegacija. Istoga dana očekivao je rusku delegaciju, a prema njegovoj

priči, često ga pozivaju u druge države kada postoji dilema o vrsti i poreklu nekog minerala. U prostoru dominira slika sa paradnom uniformom rudara Švajcarske koju je Konstantin dobio na poklon od te zemlje. Da bismo razumeli ovo zanimljivo predavanje, pomogao nam je prijatelj iz Pančeva Marius Olđa, koji nam je sa suprugom na ovoj turi bio gost, a ujedno i prevodilac.

U večernjim satima stigli smo u ski centar Muntele Mik i smestili

se u Planinarski dom ili Kabanu – Bistriana. Centar je udaljen oko 35 km od Karansebeša. Iako je, srećom, vreme toga dana bilo lepo, u večernjim satima je dosta hladno, pa je grejanje neophodno. Ova Kabana ima centralno grejanje, sobe su čiste (dobijete čak i četkicu i pastu za zube), ima tople vode, a hrana je obilna i ukusna. Cena smeštaja je oko devet evra što za ovakvu uslugu nije mnogo. Imali smo taman još dovoljno vremena da pre mraka popnemo obližnji

Najave akcija PD „Jelenak“

1. **Klisura reke Gradac, Strmna gora (546 mnv)**

8. 12. - za više informacija - [LINK](#)

2. **NOVOGODIŠNJE PEŠAČENJE - Deliblatska**

peščara, Čardak 31. 12. 2013. - 2. 1. 2014. - za više informacija - [LINK](#)

vrh, 1.700 m, na kome se nalazi veliki krst od dvadesetak metara koji je noću osvetljen. Sa ovog vrha lepo se vidi ceo masiv ove planine, kao i udaljeni vrh Carku. Ski centar je u razvoju o čemu svedoče i teške mašine koje grade put do krsta. Na padinu pored planinarskog doma uskoro je sleteo i helikopter koji je ostao tu tokom noći i verovatno pripada ski centru.

Vremenska zona u Rumuniji razlikuje se od naše, pa smo satove pomerili za jedan unapred, a u ovim slučajevima ne вреди uputstvo da se sporazumevamo po domaćem vremenu. Posle svakog dogovora sledi pitanje: „Po našem ili rumunskom?“. I tako u nedogled...

Ustali smo rano i po našem i po rumunskom, pa smo po mraku putovali dvadesetak minuta do

mesta polaska na kome je pisalo da do vrha ima pet sati hoda. Krenuli smo prema vrhu u samo svitanje. Staza je dobro markirana, priroda veoma lepa, celo područje je proglašeno „Naturom 2000“, što znači da pripada ekološkoj mreži od evropskog značaja.

Uspón nije tehnički zahtevan, ali od izlaska iz šume slede gola travnata prostranstva, slična Bjelasici, što može biti problem u uslovima magle, slabe vidljivosti ili jakog vetra, na šta smo upozoreni od jednog prijatelja iz Rumunije. Međutim, mi smo za uspon imali odlično vreme. Dan je bio vedar, temperatura idealna, a vetar podnošljiv.

Negde na pola puta, na izlasku iz šume, nalazi se veliki objekat koji, kako sam čuo, nije planinarski dom, već donja meteorološka stanica. Pored objekta

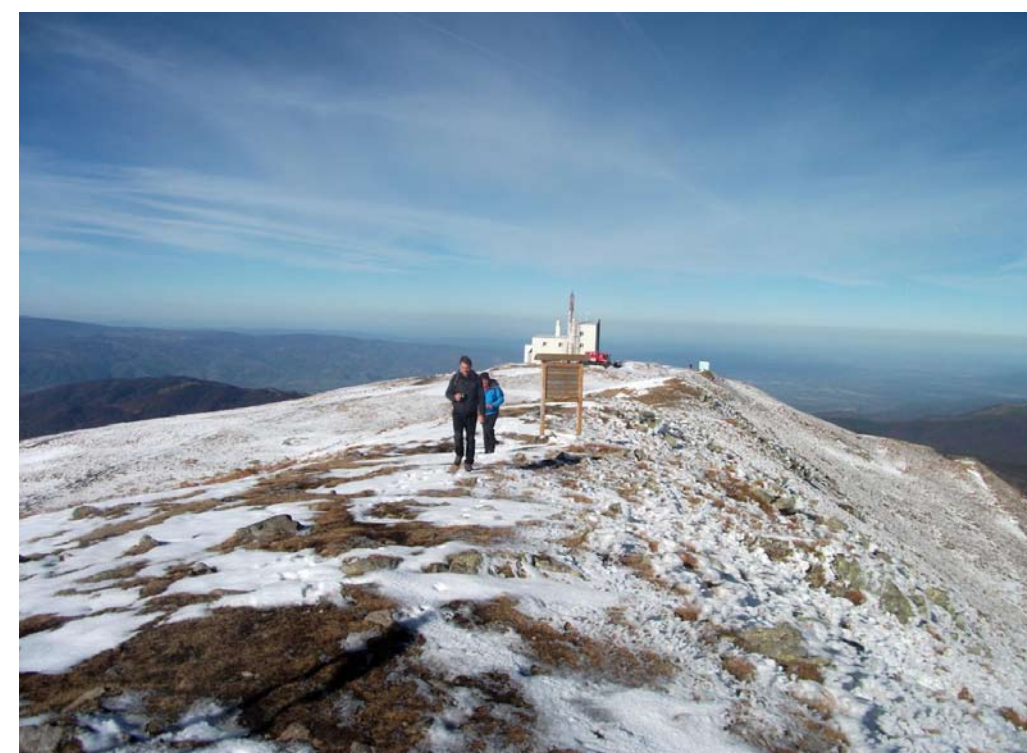
nalazi se jezerce i izvor. U gornjem delu staze, vetar je na čistinama bio jači, pa nismo pravili velike pauze. Na oko 2.000 metara ušli smo u sneg, debljine oko 15 cm koji je već napadao u ovom „mesečevom pejzažu“. Neposredno pre vrha nalazi se gornja meteorološka stanica koja je najviša u Banatu. Od nje do vrha ima još nekih pet minuta hoda. Nešto niže prolazi se pored dva krsta sa grobovima koji pripadaju mladom meteorologu i njegovoj ženi, stradali u decembru 2009. godine tako što ih je odneo vetar orkanske snage. Nađeni su tek na proleće u dolini.

Na Carku izlazimo nakon tri i po sata hoda. Vetar se umirio, nazdravljamo, slikamo se, a novim učesnicama objašnjavamo da je nepisani planinarski običaj da se prilikom prvog osvajanja vrha preko

2.000 metara simbolično bičuju po stražnjicama. Ilona i Jolika pristaju, pa sa osmehom obavljamo i tu ceremoniju i uskoro polazimo nazad. Opušteni i srećni zbog još jedne uspele akcije, uživamo u predelima čiste prirode i spokojstva. Susrećemo i paraglajdere, kao i kvadro vozače. Turu završavamo za oko osam časova, nakon pređenih 19 kilometara i 1.150 metara uspona.

U povratku prema Pančevu, obilazimo i Karansebeš kroz koji protiče Tamiš, naša reka koja ovde još uvek ima izgled planinske i sa lepim utiscima iz ove mistične zemlje vraćamo se u Pančevo sa nadom da ćemo je ponovo posetiti i naredne godine.

MILAN GLUMAC

Crnogorskim putevima *nekad i danas*

Dragan Jovanović, član Planinarskog kluba „Vjeverica“ iz **Kotora**, osvojio je sredinom oktobra 2013. prvo mesto za tekst u kategoriji Predlog planinarske ture na konkursu koji je objavio portal www.putokaz.me

Pješačka tura Kotor (2 mnv) - Jezerski vrh (1.649 mnv) i Njegošev mauzolej

Boka Kotorska - nazivaju je „Nevjestom Jadrana” duboko je usječena u kopno. Nalazi se između krševitih planinskih masiva Orjena i Lovčena na jednoj strani, i poluostrva Luštica i planine i

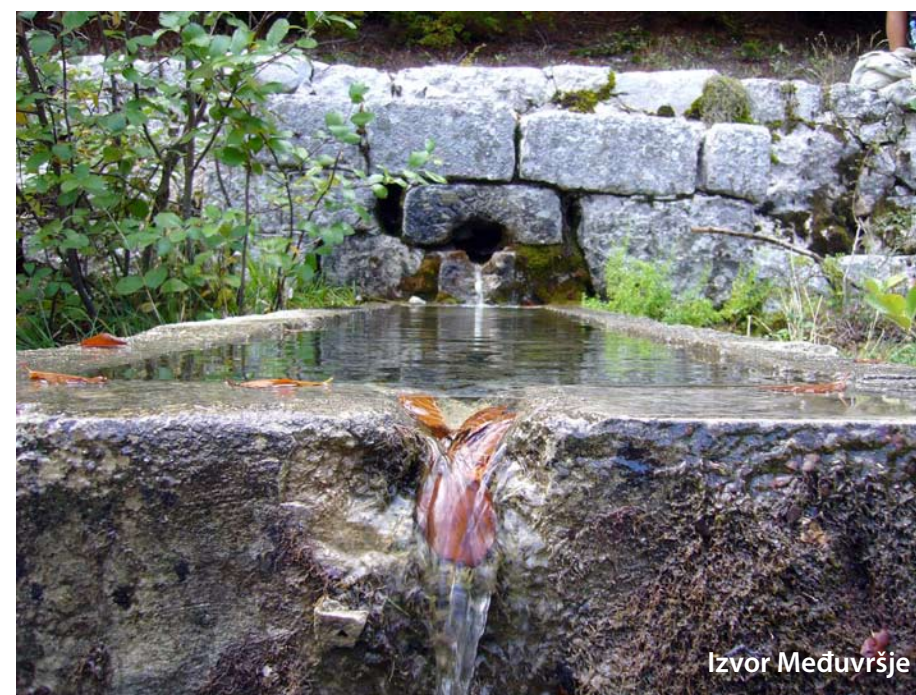
parka prirode Vrmac na drugoj. Ona predstavlja najjužniji fjord u Evropi i jedan od dvadeset najljepših fjordova u svijetu. Na samom kraju Boke nalazi se srednjovjekovni grad Kotor, koji je i početna tačka naše ture.

Kotor se nalazi na samoj liniji mora, na dva metra nadmorske visine. Oivičen je jakim bedemima, u čijem srcu se nalazi čitav jedan mali svijet od starih kuća, zanatskih radnji, restorana, muzeja... Postoji pet puteva kojima možemo da započnemo našu turu.

Odabraćemo jedan od najatraktivnijih, put sa „Parila“, kako tu pijacu zovu stari Kotorani. U zaleđu crkve Svete Ozane nalazi se krivudav i pre mnogo vjekova popločana uličica koja ide duž oboda tvrđave Sveti Ivan (San Đovani). Sa mnoštvom starih stepenica, ona vodi pored crkvice Gospe od Zdravlja do prolaza u bedemu.

Prolaz kroz „rupu“ kao da je prelazak u drugu dimenziju. Pred nama se ukazuje malo svetište sa svojim grobljem, crkva Svetog Đorđa, nekadašnje mjesto za molitve, kao i za sahranjivanje stanovništva starog sela Špiljari selo i dandanas ima jedno aktivno domaćinstvo. U njemu možete čuti izvanredne priče o nekadašnjem Kotoru, o događajima na čudima na ovim prostorima, i ujedno probati domać kozji sir i kajmak, kao i rakiju i poznato vino.

Ako krenete od Špiljara (240 mnv), vijugavom i precizno naslaganom stazom, za oko sat i dvadeset minuta naći ćete se na zaravni Pračište (620 mnv). Ovo je prva čarobna tačka - vidikovac starog trgovačkog puta, danas planinarske staze. Pogled na Boku Kotorski, Tivatski zaliv, te otvoreno more, probudiće u vama želju da ostanete na tom mjestu. Međutim, treba

Izvor Međuvršje

nastaviti dalje jer prave priče o ovom putu su pred vama. „Stari crnogorski put“, kako se naša staza naziva, izgrađen je uz finansijsku pomoć vladike Petra II Petrovića. Ovim putem bi u prošlosti stari Crnogorci silazili u Kotor, po vjerovanju, na najveći pazar tog doba. Iznosili su svoje proizvode iz zaleđa lovćenskog masiva, slali bi važne poruke i poštu, a u povratku bi nosili ulje, brašno, morsku ribu i proizvode koji se mogu naći u primorju, posebno morsku so. Priče govore da je ovim putem iznesen i

sto za bilijar koji je danas izložen u blizini Cetinjskog manastira, u poznatoj Njegoševoj „biljardi“. Kratko ću citirati Njegoševe riječi. S palube jednog broda u Boki, posmatrajući Lovćen, izgovorio je: „Nećemo se više nigda rastaviti!“ Sam vladika, i tadašnji kralj Crne Gore Nikola, mnogo puta silazili su ovim putem u Boku.

Danas, dosta oštećen, ali još uvijek u stalnoj upotrebi, put nas dovodi do prevoja Krstac (937 mnv). Krstac je jedna od stanica nekadašnje žičare koja je

Stepenice ka Jezerskom vrhu

se naglo odvaja predivna, u zeleno obojena pješačka staza. Prelaz s kamenite staze na mekanu podlogu, u gustu hladovinu bukove šume s opalim pucketavim lišćem pod nogama, s kupinama i drenjinama koje ćete morati gricnuti usput izuzetno će vam prijati i dati volju da, koliko god je teško, nastavite naprijed.

Nakon dvadesetak minuta hoda preći ćete asfalt na još jednom dijelu puta i doći u poznato selo Vuči Do. Krećući se obodom sela za još nekih pola sata dolazite do tačke između dva najveća vrha Lovćena.

Ovo mjesto zbog toga je i nazvano Međuvršje. U sjenkama Štirovnika (1.749 mnv) i Jezerskog vrha (1.675 mnv) na kojemu se nalazi Njegošev mauzolej, uživate pijući vodu s istoimenog izvora koja spada u bolje vode ovog predjela jer ničim nije zagađena.

Nakon pauze prelazi se opet magistrala koja vodi kola i au-

tobuse pod sami vrh Mauzoleja. Mi ćemo, naravno, nastaviti planinarskom stazicom ka selima Mali i Veliki Bostur u udolinama krševitih brda.

Jasno vidljivo plodno zemljište, koje nažalost danas malo ko obrađuje, pod nogama nam je na ovom dijelu staze. Promjene su konstantne. Flora i fauna tako uočljive: livadsko i šumsko bilje na hiljade vrsta, po koji gavran, sojka... Ako budete imali sreće, sokolić će vas pratiti i paziti na vaše kretanje, sa sigurne udaljenosti. Od raskrsnice za Veliki Bostur skrećemo lijevo pa nakon pola sata hoda još jednom prelazimo magistralu i ulazimo u posljednju, gustu bukovu šumu pred samim vrhom. Dobro markirana stazica s lijepim i prijatnim nagibom vodi nas preko ogoljenog grebena, dok mi poneseni prijatnim osjećanjima hodamo po njegovom kamenitom vrhu. Našem oku se, u bistrim danima, polako ukazuje teritorija cijele Crne Gore i

djelova Albanije, Hercegovine, kao i Republike Hrvatske. Kažu da u bistrim, zimskim noćima s Lovćena mogu da se uoče i „svjetla Italije“.

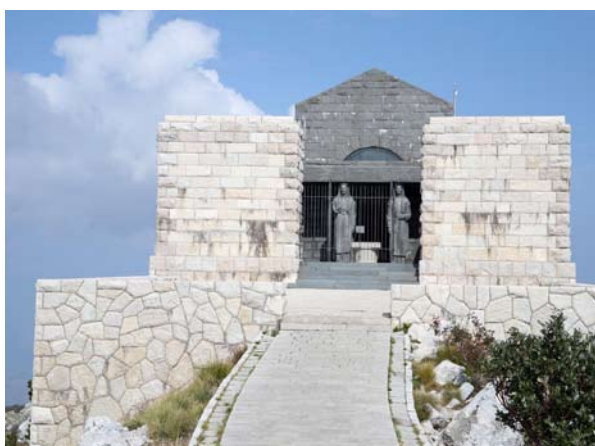
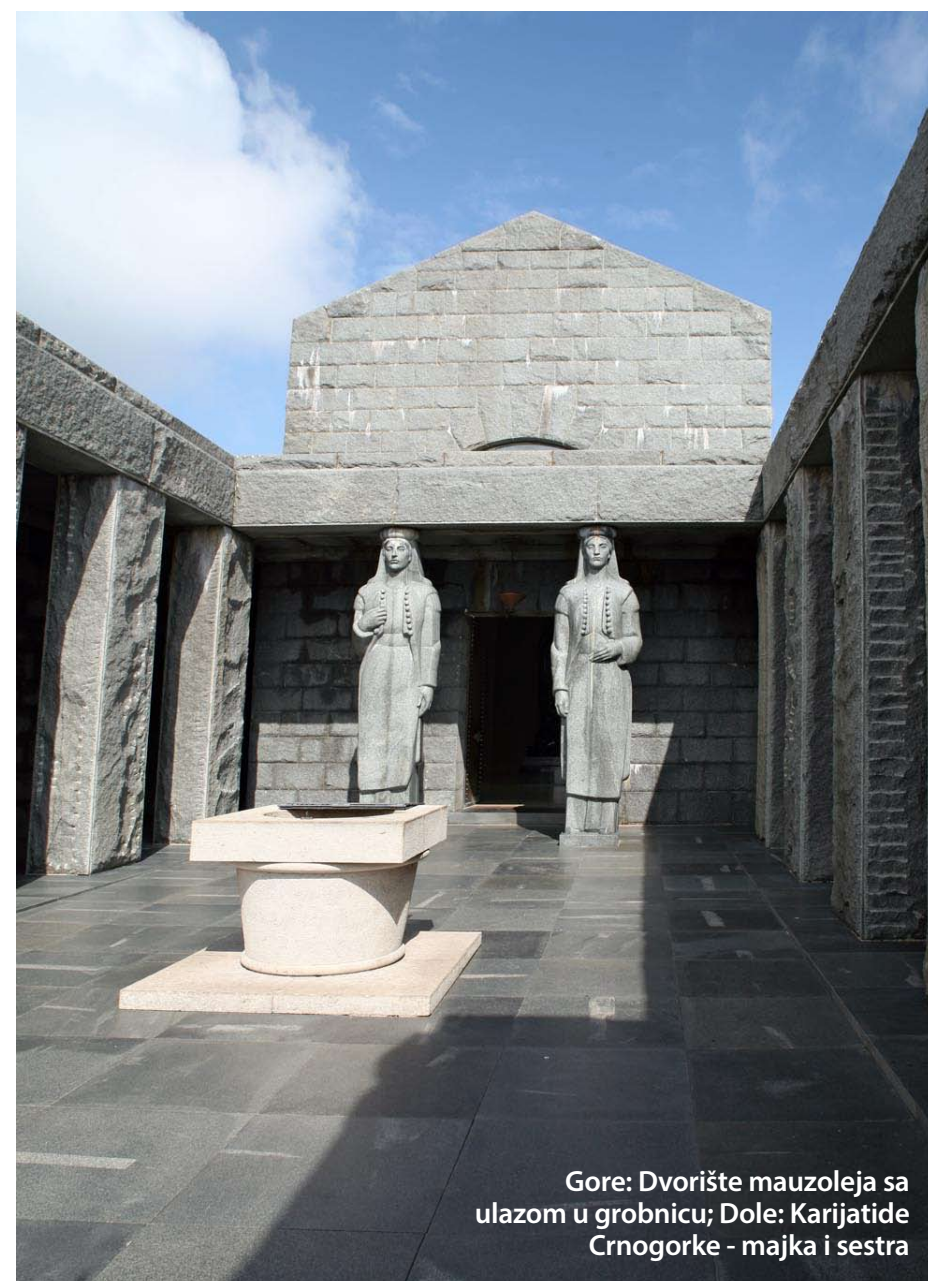
Za nepunih petnaestak minuta naći ćete se na zadnjem parkingu pred finalni uspon na Njegošev mauzolej. Pred vama je poznati tunel s ugrađenom 461 stepenicom, koji vodi direktno na sam vrh. Postoji i stara stazica preko tunela iz vremena kada ovaj nije postojao. Izabraćemo stazicu, a tunel ostaviti za povratak.

O kapeli koju je „lovčenski genije, svetovni i duhovni gospodar Crne Gore“ sam nacrtao i o njenom istorijatu dobićete sve informacije kada u nju i dođete na završetku našeg, 14,6 km dugog puta. Naša tura bi s pravom mogla nositi naziv: „Crnogorskim putevima nekad i danas“.

Moguć je povratak s ture autobusom preko Cetinja, Budve ili preko Kuka, Njeguša,

Gore: Njegoševa kapela, izgrađena 1845. godine; Dole: Današnji izgled Njegoševog mauzoleja

te njeguških „serpentina“ (kojih ima 25), preko prevoja Trojica do Kotora i naše polazne tačke.
DRAGAN JOVANOVIĆ
PLANINARSKI KLUB „VJEVERICA“
KOTOR

Gore: Dvorište mauzoleja sa ulazom u grobnicu; Dole: Karijatide Crnogorke - majka i sestra

Download

Trek ove staze možete da preuzmete na
OVOM LINKU

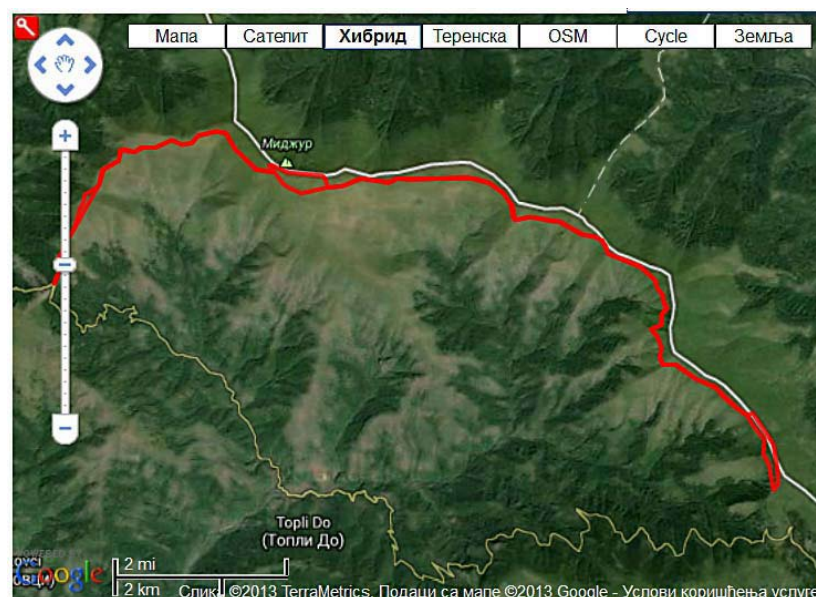
Babin zub - Vražja glava (Srbija)

Nestvarni prizori Stare planine pravi su izazov za planinare spremne da se upuste u celodnevnu avanturu...

Babin zub (1.758 m)
Midžor (2.169 m)
Vražja glava (1.935 m)

Podaci o trekovima

Dužina trase: 42 km
Ukupan uspon/spust: 1.351 m/1.348 m
Najniža tačka: 1.545 m
Najviša tačka: 2.159 m
Kondiciona težina: 9/10
Tehnička težina: 2/10
Izvor pitke vode: 2

Ovaj trek kreće od makadamske raskrsnice za Topli Do i Midžor, ispod izlazne stanice četvoroseda „Konjarnik“ na Babinom zubu. Dakle treba dodati još oko kilometar, koliko vam treba u oba pravca od parkinga kod planinarskog doma i hotela. Naravno krećete nagore poznatim i jakim putem ka Žarkovoj čuki, Prilepskom vrhu i Tupanaru. Posle izlaska na Midžor produžavate starim patrolnim putem uz samu granicu grebenom ka Orlovom kamiku, Martinovoj i Golemoj čuki. Na četiri kilometra od Midžora širi makadamski put postaje sjajna kozija stazica i tako sve do Vražje glave. Fantastični pejzaži na sve strane jer ste uglavnom iznad 1.800 mnv a između Spasove vunije i Ivankovice od četiri ucrta izvoru dva i dalje daju vodu krajem jeseni, što je sjajno. Na tom delu puta smo

naišli i na krdo divljih svinja. To im je koridor i sva sreća da su nas osetile i pobegle, inače bi se direkt susreli (čekali smo da i one nas primete, pravi i redak doživljaj, vetar je duvao od njih pa smo imali tu privilegiju da ih gledamo minut-dva).

Sam uspon na Vražju glavu (1.934 mnv) smo izveli sa naše strane, zadnjih kilometar - dva je kleka poprilično prekrila put ali se i dalje nazire staza. Sama pozicija ovog vrha je sjajna, deo gde veliki grebenski masiv Bratkove strane od Zavojskog jezera udara u glavni greben Stare planine. Sa jugo-istočne strane je Dojkinačka udolina i sjajan pogled ka Tri čuke, Kopren, Krvave bare, Arbinje i već pomenut vrh - Bratkova strana. U pravcu severozapada je udolina Toplog dola, Babin zub, Midžor, Martinova čuka...

Odlučujemo da se spustimo

direkt sa grebena Vražje glave na bugarski granični put koji je u mnogo boljem stanju a do duše i na ravnijem terenu. Tu nema kleka, tako da ga preporučujemo i za uspon, dosta je lakše. Istim putem nazad s tim što nije bilo potrebe opet izlaziti na Midžor.

Sjajna i jaka tura od 40+ km sa 1.700 mnv uspona. Idealna za proleće kad je dan dug ali i sa čeonim lampama je pravo zadovoljstvo, pogotovo zbog zalaska sunca. Napomenu bi da, ko je u mogućnosti da organizuje turu tako da se ne vraća nazad (naravno sve je pitanje logistike u datom trenutku) ima par sjajnih opcija od Vražje glave:

1. Produžiti graničnim putem koji je u dobrom stanju, ka Tri čuke i Koprenu, pa za Dojkince preko Sinošćira (desno od Klisure) ili na

Ponor. Veći deo staze je obeležen za potrebe trke „24h Koprena“.

2. Spustiti se na prevoj Beleđe (između Vražje glave i Krvavih bara), pa kroz Belčin dol i Arbinje do doma u Dojkincima (najlakša varijanta).

Cela staza je markirana za potrebe trke „24h Koprena“.

3. Isto kao druga opcija, samo od Beleđa uz Krvave bare na Bratkovu stranu (1.943 mnv), pa preko Mramora i Arbanaškog kladenca

do Pakleškog vrha. Odatle se može jako brzo do doma u Dojkincima ili pravac Pakleštica. Cela staza je markirana za potrebe trke „24h Koprena“ (do doma u Dojkincima).

AUTOR TREKA: MARKO NIKOLIĆ

Akcije, prezentacije, obuke...

Ekipe GSS Srbije obezbeđivale su više manifestacija i planinarskih akcija i manifestacija u Srbiji i inostranstvu...

predstavnici GSS Srbije bili među učesnicima ovog dešavanja. Glavne teme ovogodišnjeg skupa bile su: spasavanje u speleoronjenju i spasavanje iz kanjona. Kroz prezentacije, radionice, pokazne vežbe i praktičan rad na terenu prisutni učesnici su prikazali svoje mogućnosti i razmenili iskustva u ovim oblastima spasilačke delatnosti sa ciljem da se standardizuju procedure za njihovo zajedničko delovanje. Tokom ovog događaja održan je i redovni sastanak Evropske asocijacije za spasavanje iz speleoloških objekata (ECRA).

44. KONFERENCIJA ERA - SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE PEŠAČKIH TURA

Vršac, Deliblatska peščara - U Vršcu je od 11-13. oktobra, pod pokroviteljstvom Planinarskog saveza Srbije održana 44. konferencija Evropske pešačke asocijacije (ERA). Obezbeđivanje pešačkih tura povreno je spasiocima GSS Srbije. Spasioci su najpre u subotu, 12. oktobra, pratili pešačku turu po Vrščkim planinama. Učesnici su krenuli u šetnju od planinarskog doma PD „Železničar“ iz Vršca, odakle su nastavili ka

Predstavnici Gorskog službe spasavanja Srbije obezbeđivali su više planinarskih tura i učestvovali na nekoliko kongresa i obuka. Takođe, spremnost spasilaca potvrđena je godišnjom overom licence.

GSS SRBIJE NA „EVROPSKOM SKUPU SPELEOSPASILACA“ U SLOVENIJI

Logatec, Slovenija - Sedmi skup speleospasica Evrope održan je od 3. do 6. oktobra 2013. godine u mestu Logatec, u Sloveniji. Domaćin skupa bila je Jamarska reševalna služba Slovenije, dok su

GSS Srbije na „Evropskom skupu speleospasilaca“ u Sloveniji

Telefoni gorske službe spasavanja u regionu
SVI NA JEDNOM MESTU

44. Konferencija ERA - spasilačko obezbeđivanje pešačkih tura

Lisičijevom vrhu (590 m) i turu završili kod Vrščke kule (399 m).

U Devojačkom bunaru održan je centralni skup učesnika konferencije ERA, a glavni događaj bila je pešačka tura u dužini od osam kilometara kroz Deliblatsku peščaru. Oko 200 učesnika iz Srbije, kao i gosti iz Slovenije, Italije, Bosne i Hercegovine, Švajcarske, uživali su u lepom jesenjem danu. O bezbednosti planinara tokom šetnje kroz peščaru takođe su brinuli spasioci GSS-a, bez potrebe da intervenišu.

IKAR 2013

Brač, Hrvatska - Od 15. do 19. oktobra, u Bolu na ostrvu Brač, u Hrvatskoj, održan je kongres međunarodne organizacije za spasavanje u planinama - IKAR-CISA. Glavna tema ovogodišnjeg IKAR-a je helikoptersko spasavanje. Kroz pokazne vežbe, teorijska predavanja i prateći program, učesnicima skupa omogućeno je da razmene iskustva i unaprede saradnju vezano za ovu uvek aktuelnu temu. U sklopu konferencije održan je i sastanak vodiča spasilačkih pasa. Domaćin skupa bila je Hrvatska gorska služba spasavanja. Svoje predstavnike, kao i svake godine od prijema u ovu organizaciju 2006. godine, imala je i GSS Srbije.

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:
www.gss.rs
kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:
www.pss.rs

IKAR 2013

SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE PEŠAČKIH TURA I ORIJENTIRING TAKMIČENJA NA AVALI

Avala, Beograd - Na poziv PSD „Kopaonik“ i PSK „Avala“ iz Beograda, spasioci GSS-a su proteklog vikenda brinuli o bezbednosti učesnika tokom tri akcije održane na Avali.

U subotu, 19. oktobra, u organizaciji PSD „Kopaonik“ održana je tradicionalna pešačka tura od Trošarine do vrha Avale. Ukupno je bilo 65 učesnika, među kojima najviše dece. Svi oni su uživali u lepom jesenjem danu, bili disciplinovani i bez problema savladali ne tako tešku stazu.

U okviru „Oktobarskih dana Beograda“, tradicionalne akcije u organizaciji PSK „Avala“, održano je takmičenje u noćnom orijentiringu „Kup Avale“ i pešačka tura od Ritopeka do Avale. Tokom takmičenja u orijentiringu, koje je startovalo u večernjim satima u subotu, spasioci GSS-a dežurali

su ispred planinarskog doma „Čarapićev brest“. Sutradan je, po 31. put, održan marš od Ritopeka do Avale. Ovogodišnje pešačenje organizovano je u znak sećanja na pogibiju Crvenoarmejaca i meštana Ritopeka prilikom borbi za oslobođenje Beograda 1944. godine. Marš je krenuo od spomenika palim Crvenoarmejcima u Ritopeku, preko sedla Belo brdo, Prokopa do arheološkog lokaliteta Vinča, odakle su učesnici prevezeni do Belog Potoka, gde je nastavljen marš preko izvora Kamenac i Majdana do planinarskog doma „Čarapićev brest“. Spasioci GSS-a brinuli su o bezbednosti učesnika na stazi. Celokupna manifestacija je uspešno privedena kraju, bez ikakve potrebe za intervencijom naših spasilaca.

„MOJ DAN NA KRILIMA“ - SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE MANIFESTACIJE

Beograd - U organizaciji kompanije Red Bull, u Beogradu je 23. oktobra, na platou ispred zgrade Tehničkih fakulteta, održana manifestacija „Moj dan na krilima“. Oko hiljadu studenata prisustvovalo je ovom događaju, prateći atraktivne skokove učesnika, o čijoj bezbednosti je brinula ekipa spasilaca Gorske službe spasavanja. Nije bilo potrebe za njihovom intervencijom.

PO VENCIMA LESKOVIKA - SPASILAČKO OBEZBEĐENJE PLANINARSKE AKCIJE

Ozren, Leskovik - Planinarsko skijaško društvo „Brđanka“ iz Aleksinca organizovalo je proteklog vikenda, po 14. put, „Jesenji uspon na Leskovik“, poslednju akciju u kalendaru republičkih akcija Planinarskog saveza Srbije za ovu godinu. Akcija je okupila preko 600 planinara iz cele Srbije. Polazak na stazu bio je u subotu, 26. oktobra, u devet sati. U šetnju se krenulo iz sela Lipovac, pored pravoslavnog manastira Sveti Stevan iz 14. veka, sa nadmorske visine od 395 metara. Vrh Leskovik nalazi se na 1.174 metara nadmorske visine. Prilikom uspona se ostvaruje visinska razlika od 780 metara,

„Moj dan na krilima“ - spasilačko obezbeđivanje manifestacije

a ukupna dužina staze je 14 km i spada u kategoriju srednje zahtevih. Prvi deo staze, u podnožju Leskovika, je šumovit sa zemljanom podlogom, dok je drugi deo staze, koji se prostire vencem planine sve do dolaska na vrh, bez šume i kamenit. Vremenski uslovi na stazi su bili veoma povoljni. Organizacija događaja je bila prilično dobra: staza je bila dobro markirana i moguća odvajanja sa staze su bila zatvorena. S obzirom na to, ekipe spasilaca GSS-a nisu imale zabeleženih intervencija.

GODIŠNJA OVERA LICENCE SPASILACA GSS-A

Avala - Nivo spremnosti spasilaca za učešće na spasilačkim dežurstvima, spasilačkim obezbeđenjima i spasilačkim akcijama neprekidno se proverava. Redovno godišnje overavanje licence za rad spasilaca GSS-a održano je tokom oktobra i novembra. Overa se održava na Avali. Osim provere fizičke pripremljenosti, spasioci polažu pismeni i usmeni ispit iz medicine i ispit tehnike evakuacije žičare. Spasilačka licenca važi godinu dana. Pored ove, osnovne licence, spasioci tima za spasavanje u vertikalnim uslovima imaju obavezu da polažu ispite za dobijanje dozvole za spasavanje u vertikalnim uslovima, koja se obnavlja na dve godine.

Spasilačko obezbeđivanje pešačkih tura i orijentiring takmičenja na Avali

U SLUČAJU POTREBE, MOŽETE SE OBRATITI ZA POMOĆ, POZIVOM NA BROJ TELEFONA: 063/466-466.

Po vencima Leskovika - spasilačko obezbeđenje planinarske akcije

Spasioci GSS Srbije su obučeni za spasavanje u svim sredinama, a mnogi su sertifikovani i na međunarodnom nivou.

OSNOVNI KURS GSS-A U ZAVRŠNOJ FAZI

Avala, Zlatibor, Stara planina - U toku je Osnovni kurs GSS-a. Nakon ulaznih testiranja i prvog kruga selekcije, u subotu 28. septembra, posle dodatnog razgovora sa pozvanim kandidatima za prijem na Osnovni kurs GSS Srbije i utvrđivanja konačne rang liste od 40 polaznika kursa, započela su prva predavanja.

Godišnja overa licence spasilaca GSS-a

Prva dva vežbališta održana su na Avali i Zlatiboru tokom oktobra, dok je treće vežbalište održano na Staroj planini od 8. do 10. novembra.

Pored predavanja i praktičnih vežbi iz medicine i tehnike, polaznici kursa su prošli obuku o načinu organizacije i izvođenju pretraga za nestalim licima, a ovladali su i tehnikom evakuacije skijaša sa žičare. Do kraja kursa polaznike očekuje šestodnevna završna vežba na Kopaoniku, od 19. do 24. novembra, kao i polaganje završnih ispita.

Osnovni kurs GSS-a u završnoj fazi

VODIČ ZA OCENE VODOOTPORNOSTI I DISANJA KOD MATERIJALA

Kad jakna diše punim plućima

Sezona intenzivnih outdoor aktivnosti i kampinga je pred nama. Iskoristite priliku da pripremite opremu i dokupite sitnice koje će vaš boravak u prirodi učiniti komfornijim

O čemu pričamo?

Ako volite da provodite dosta vremena napolju, na snegu, kiši i izmaglici i da pritom ostanete utopljeni i suvi, onda vam je definitivno potrebna voodootporna dišuća tkanina, a kako biste što lakše odlučili kakav vam ocene voodootpornosti i disanja trebaju za vaše aktivnosti, evo kratkog vodiča.

Ocene voodootpornosti Kad kiša pada, a kada pljuši

0 - 5.000 mm - Materijal nema nikakvog otpora na vodu, do eventualnog otpora na vlagu - Blaga kiša, suv sneg, bez pritiska

6.000 - 10.000 mm - Materijal je otporan na kišu i voodootporan pod niskim pritiskom - Blaga kiša, umeren sneg, nizak pritisak

11.000 - 15.000 mm - Materijal je voodootporan i otporan na kišu osim pod visokim pritiskom - umerena kiša, umeren sneg, nizak pritisak

16.000 - 20.000 mm - Materijal je voodootporna i otporan na kišu pod visokim pritiskom - jaka kiša, vlažan sneg, povišen pritisak

20.000+mm - Materijal je voodootporna i otporan na kišu pod veoma visokim pritiskom - jaka kiša, vlažan sneg, visok pritisak

Izdržljivost - trajnost Veliki kišni brojevi

Hm, 10.000/10.000? 20.000/20.000? Šta ovi brojevi zapravo znače?

Proizvođači obično opisuju voodootpornost i disanje materijala koristeći dva broja. Prvi je izražen u milimetrima (mm) i predstavlja meru koliko je materijal voodootporan. U slučaju broja materijala koji nosi oznaku 10 k ili 10.000 mm, mera se definiše na sledeći način. Ako postavite četvrtastu cev unutrašnjeg prečnika 1x1 inč na spomenuti materijal, tu cev možete dopuniti do visine od 10.000 mm, pre no što će voda početi da probija i curi kroz materijal. Što je veći broj, to je veća vodonepropusnost i obrnuto.

Drugi broj predstavlja meru disanja (perspiracije) materijala i uglavnom je izražen prema pravilu koliko grama (g) vode može ispariti kroz kvadratni metar (m²) materijala sa unutrašnje strane ka spolja u periodu od 24 sata. U slučaju materijala koji nosi oznaku 20 k ili 20.000 g, to znači da 20.000 g pare ispari kroz materijal za 24 sata. Što je veći broj, to materijal bolje diše i obrnuto.

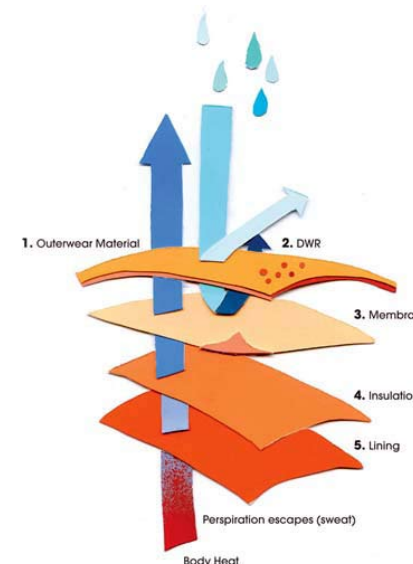
Propustljivost

Zašto odeća nije u potpunosti voodootporna?

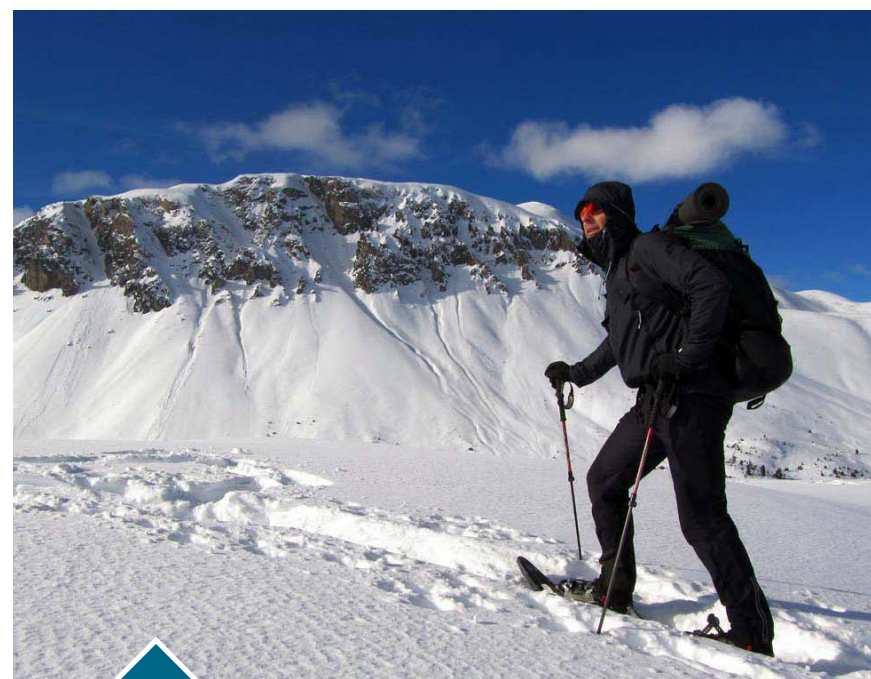
Istina je da sva odeća za aktivne zimske sportove ima određeni nivo voodootpornosti, ali i da će eventualno procureti ako bude izložena dovoljnoj količini vode, vremena i pritiska. Proizvođači definišu „voodootpornost“ prema različitim standardima i nisu svi testovi standardizovani. Recimo, gumena ili plastična kabanica je potpuno voodooporna i može biti idealan komad garderobe za stajanje na pljusk i čekanje autobusa, ali ako biste u njoj pokušali da skijate ili planinarite, bićete ubrzo mokri od svog sopstvenog znoja. Trik je u tome da imate izbalansiranu zaštitu od kiše i snega spolja, sa mogućnošću da vlaga može da isparava sa unutrašnje strane.

Na koji način proizvođači uspevaju da naprave balans između voodootpornosti i disanja materijala?

Voodootporno-dišući materijali se sastoje spoljnog materijala koji se obično zove „lice materijala“ koji se obično pravi od najlona ili poliestera i od ugrađene membrane ili, u nekim slučajevima, impregnacijskog premaza koji se obično pravi od ePTFE (prošireni Polytetrafluoro-

ethylene, poznat i kao Teflon) ili od PU (Polyurethane). Svrha lica materijala je da zaštiti i da dā lepo dizajniran izgled, nije voodoporan materijal, ali je tretiran takozvanim DWR (Durable Water Repellent ili „trajni voodoodbojnik“), tako da lica upija vodu. Posao držanja vode van garderobe ostavljena je membrani koja ima malene rupe, toliko male da može da ne dozvoli tečnosti da prođe kroz njih, ali opet dovoljno velike da mogu da omoguće vodi da ispari van garderobe. Obzirom da je vlaga unutar jakne kontaminirana uljem, znojem i mnogim hemikalijama koje čine da PTFE membrane gube svoju sposobnost da drže vodu van, membrane su zaštićene ultra tankim slojem Polyurethane-a (Gore-Tex® imaju dvokomponentnu laminiranu strukturu) ili drugi oleofobni tretman (eVent™ čini ovo na mikroskopskom nivou sa individualnim PTFE vlaknima). Na kraju, fina postava ili mreža je dodana na unutrašnji deo kako bi troslojna (3L) garderoba bila komotnija za nošenje. Dvoslojna (2L) garderoba ima odvojen materijal postave, dok dvo i po slojna (2.5L) garderoba ima obrazac postave utisnut u materijal poput 3L garderobe, kako bi se smanjila težina komada garderobe.

Umesto zaključka

Moderni voodootporno-dišući materijali su prešli dug put od pojave prvog Gore-Tex®-a i većina tih materijala danas su ekstremno voodootporni nezavisno od cene po kojoj se prodaju, ali izuzetne karakteristike i rezultati disanja materijala su bukvalno redefinisali tržište odeće vrhunskih aktivnih performansi.

Off road

1. Lowa Renegade Mid

Najviše puta nagrađivane Lowine cipele za idealan vikend u planini.

MATERIJAL:

Gornji deo: Nubrik koža; **Unutrašnji deo:** Polietilenski Monowrap® Frame; **Postava:** dišući GORE-TEX®; **Spoljašnji deo:** Vibram® Evo.

Okvirna cena: 160 evra

www.lowaboosts.com

2. Patagonia Drifter A/C Mid Waterproof

Vrhunska udobnost, mala težina i dobra apsorpcija udara karakteriše ove cipele.

MATERIJAL:

Gornji deo: Nubrik koža; **Unutrašnji deo:** 20 % reciklirani EVA materijal pruža udobnost i potporu, Patagonija® vazdušni jastuk za udobnost i apsorpciju udara; **Spoljašnji deo:** Vibram® Trail Ecotstep od 30% reciklirane gume.

Okvirna cena: 135 evra

www.patagonia.com

3. Salewa Hike Trainer GTX

Nova generacija cipela za trekking. Lagane, udobne i neverovatno čvrste i jake za svoju klasu obuće.

MATERIJAL:

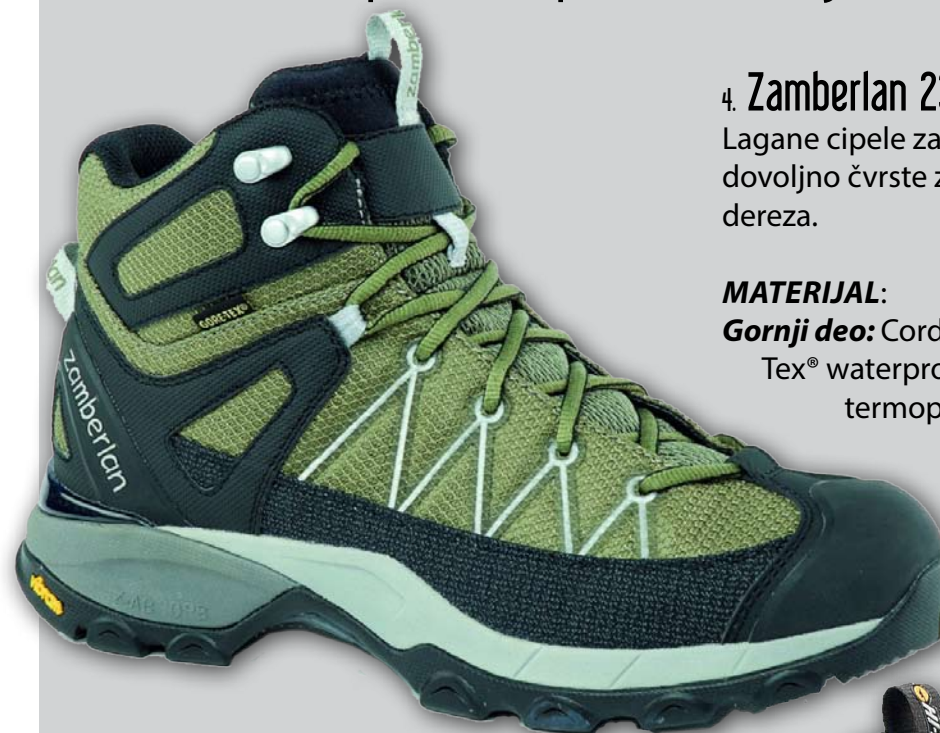
Gornji deo: 1,8 mm antilop; **Postava:** GORE-TEX® Extended Comfort; **Spoljašnji deo:** Vibram® Hike Approach.

Okvirna cena: 140 evra

www.salewa.us

Naš izbor cipela za planinarenje - sezona Jesen 2013.

4. Zamberlan 230 SH Crasser Plus GTX RR

Lagane cipele za jednodnevna planinarenja, a dovoljno čvrste za zahtevnije ture sa upotrebom dereza.

MATERIJAL:

Gornji deo: Cordura nylon; **Postava:** Gore-Tex® waterproof; **Spoljašnji deo:** Vibram® sa termoplastičnim uretanskim stabilizatom.

Okvirna cena: 125 evra

www.zamberlanusa.com

5. Hi tech Sierra Lite Waterproof

Bez obzira koliko bili loši vremenski uslovi, ostaju lagane i suve.

MATERIJAL:

Gornji deo: Nubrik koža u kombinaciji sa mrežom visoke otpornosti; **Unutrašnji deo:** 3D Counter Balance sa Ortholite sockliner uloškom, **Spoljašnji deo:** Vibram®

Okvirna cena: 150 evra

www.hi-tec.com

6. Mammut Mercury Advanced GTX

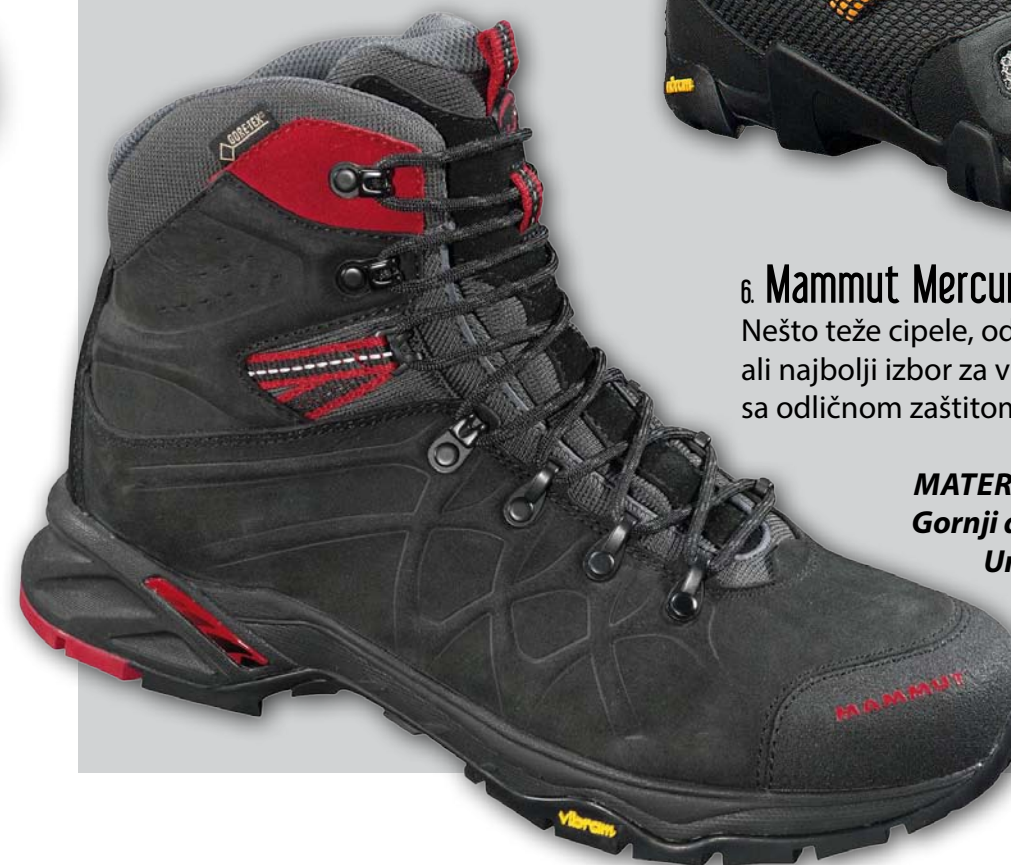
Nešto teže cipele, od izbora koji smo vam priredili, ali najbolji izbor za višednevne ture i duže hodaње, sa odličnom zaštitom od vlage, udaraca i vibracije.

MATERIJAL:

Gornji deo: Nubuk i velur kože; **Unutrašnji deo:** Soft Shell EVA, **Spoljašnji deo:** Vibram® Scale

Okvirna cena: 140 evra

www.mammut.ch

Radenko Lazić

VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA
IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI
NA: WWW.SREMUS.ORG

REKLI SU O SREMUŠU
NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO
DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA,
CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

Nepoznata rođaka poznatih

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **loboda**...

Loboda je poznata i pod nazivima pepeljuga, guščja noga (*Chenopodium album*). Pripada porodici lobodnjača. Na osnovu opisa osnovne vrste, nije teško prepoznati ostale, jer su, manje –više, sve slične. Za upotrebljivost ove biljke miris je osnov za razlikovanje, a ne izgled. Vrste koje nisu za upotrebu imaju neprijatan miris, kad im se list protrlja (tu spada i mirišljava loboda).

Loboda je jednogodišnja zeljasta, razgranata, uspravna i preko jedan metar visoka biljka. Listovi su joj duguljasto jajasti ili četvorougao ovalni, nejednako nazubljeni i po površini brašnasti, a nalaze se na srazmerno dugim lisnim drškama i češće su duplo veće dužine od širine. Na velikom broju klasova, od juna do oktobra, cvetaju zelenkasti cvetići, a posle i semenke koje brzo sazrevaju (za 10 - 14 dana). Biljka donosi i do 10.000 komada semenki.

Veoma je rasprostranjena korovska biljka, od nizija do visokih planina. Voli sveže obrađeno (ili nasuto i sl.) zemljište bogato mineralnim solima, na kome prva u mnoštvu izraste (gradilišta, sveže uređeni zasadi...). U kasno leto i jesen, posle jačih kiša, biljka proklija kao u proleće, jer rano i brzo sazreva, pa se

ponovo može mlada sakupljati.

BERE SE: Beru se mladi listovi, sočni vrhovi biljke i seme. Seme se sakuplja jednostavno. Rukom se uz stabljiku svuče klas - seme, a zatim se dlanovima protrlja, čime se odvoje semenke od košuljice. Suši se u hladu na promaji.

SADRŽI: U 100 grama sveže biljke ima: vitamina C = 80 mg, karotina = 4,47 mg, belančevina = 4,09 g, masti = 0,65 g, ugljenih hidrata = 3,73 g, kal. = 33. U sebi ima minerala (kalijum, kalcijum, magnezijum, fosfor, gvožđe, mangan ...), celuloze, oksalne kiseline – koja sprečava resorpciju kalcijuma.

OPREZ: Kod sakupljanja lobode oprez nije neophodan, jer se ne može zameniti sa nečim otrovnim, ali je moguća zamena sa drugim manje vrednim

UPOTREBA U ISHRANI

U ishrani se upotrebljavaju mladi listovi i sočni vrhovi biljke kao povrće i varivo, a samlevene semenke za hleb (u testu). Prisustvo oksalne kiseline ukazuje na oprez u količini, pa je pametnije koristiti je u biljnim mešavinama sa drugim samoniklim jestivim biljkama (SJB) i to u količini dodatka. U programu „SREMUŠ“ ne praktikujemo njeno korišćenje kao samostalnog povrća ili variva, a semenke u hlebu su svakako dodatak.

UPOTREBA U LEČENJU

Loboda za lečenje nema izrazita svojstva koja je preporučuju. Kao samonikla biljka svakako je korisna za zdravlje kroz ishranu.

lobodama, koje intenzivno mirišu (češće neprijatno) kad im se protrlja list. Osobe sklone stvaranju kamenca u bubrezima, zbog prisustva oksalne kiseline, treba ovu biljku oprezno da koriste, naročito ako su listovi stariji (biljka u cvetu ili kasnije). Pošto najčešće raste u baštama tretiranim raznim hemijama, treba voditi računa o tome, jer može biti puna raznih primesa koje nisu baš prihvatljive. ■

U prodaji od 10. maja - vodič za **Penjanje u Srbiji**, jedinstven po svom obimu i sadržaju!

Na 350 strana nalazi se:
700 smerova,
100 toposkica i
100-ak kolor fotografija, sa
75 tabela,
30 fotoskica,
30 mapa, i
10-ak kratkih biografija znamenitih penjača.

Knjiga je štampana na visoko kvalitetnom papiru u džepnom formatu (B6). Može se kupiti po ceni od 2250,00 dinara, u prodavnici Zeleno Drvo u Beogradu ili naručiti preko interneta. Za kupovinu iz inostranstva, omogućeno je plaćanje putem PayPal sistema. U cenu knjige treba uračunati i troškove dostave prema izboru kupca.

Više informacija o vodiču i načinu kupovine na:
penjanjeusrbiji.rs/ ili
facebook.com/PenjanjeUSrbiji

penjanjeusrbiji.rs

Gornjačka klisura/Prijepolje/Sićevečka klisura/Borski Stol/Ovčarsko-Kablarska klisura/Beograd/Grdoba/Jelašnička klisura/Kanjon Resave/Dubočka pećina/Vučjanka/Mučanj/Soko grad

JOŠ PONEŠTO O LOBODI

Porodici lobodnjača pripada više biljnih vrsta, kao što su:

Chenopodium album – **loboda** (guščja noga)
Chenopodium bonus henricus – **brašnjenik** (divlji spanać)
Chenopodium polyspermium – **mnogosemena lobodaena**
Chenopodium ambrosioides – **mirišljava loboda**
Atriplex hortensis – **pepeljuga**
Atriplex nitens – **sjajna** (ljuskasta) **pepeljuga**
Atriplex hastate – **kopljasta pepeljuga**
Artriplex patula – **razmaknuta pepeljuga**
Atriplex litoralis – **primorska** (obalska) **pepeljuga**
Halimione portulacoides – **morska loboda** i dr.

Malo je poznato da kod nas raste oko 30 vrsta ove porodice, od kojih su većina jestive. **Spanać, blitva i cvekla** takođe pripadaju ovoj porodici.

Zabeleženi su slučajevi koji veoma ubedljivo pokazuju upotrebu lobode u ishrani i to još od davnina. Za ovu priliku navodim dva takva slučaja:
U Danskoj je 1950. godine, u jednom tresetištu, otkriveno telo čoveka iz mlađeg kamenog doba, u čijem su želucu nađene semenke lobode.
U Americi (SAD), zaslugom indijanskih plemena, loboda se, kao samonikla jestiva biljka (SJB), dosta upotrebljava – više nego neke druge poznatije vrste.

Jezero pod zemljom PEĆINA ALI SADR U IRANU

**Tekstovi i fotografije Aleksandra Damjanovića
i Nade Damjanović otvaraju nam prozor u svet!**

*Iako je u nemirnom okruženju, ova
prelepa zemlja još uvek uspeva da
privuče turiste...*

Nalazimo se u provinciji Hamedan na severozapadu Irana. Udaljeni smo oko 60 km severno od grada Hamedana, za koji kažu da je toliko star da je „stariji i od istorije“. Vozimo se autobusom prostranom visoravni koja je oivičena planinskim vrhovima visokim preko 3.000 metara.

Dolazimo do sela koje se zove Ali Sadr. Smešteno je ispod plećatog, golog, kamenitog brda koje je svega stotinak metara više od okolne ravnice koja bi, da se ne navodnjava, bila polupustinja. (Inače najveći deo Irana je ili ogromna, gola, kamenita planinska oblast sa vrhovima koji znatno prelaze visine od 4.000 metara, ili prava, suva, bezvodna pustinja. Samo je svega 14% tla pogodno za zemljoradnju!)

Ambijent ništa ne obećava, ali postoje reklamne table koje na persijskom (farsi) jeziku, a i na engleskom, obavestavaju da smo stigli do velike prirodne retkosti – pećine Ali Sadr.

U samom selu, kod zadnjih kuća u podnožju brda, nailazimo na poveću zgradu i prijemnu salu sa biletarnicom i prodavnicom suvenira.

Ulazimo iz sale kroz prokopani, horizontalni tunel. Staza ne samo da je široka i popločana, već je obložena mermernim pločama iz obližnjeg kamenoloma! Posle samo pedesetak metara, usledilo je prvo iznenađenje. Pred nama su, pod zemljom, dvorana i jezero znalački osvetljeni mnogobrojnim reflekt-

VAŽNE PODATKE O POTREBNIM DOKUMENTIMA I USLOVIMA BORAVKA PRONAĐITE NA STRANICI:
www.tourismiran.ir

Iran

Šta još možete da radite?

Pored posete pećini, u ovoj zemlji možete uživati u različitim aktivnostima, a pre svega poseti kulturno-istorijskim znamenitostima...

Na ovim prostorima nastali su prvi gradovi na svetu, koje su podigle drevne civilizacije. Ovde doslovce svaki kamen ima arheološku vrednost, pa je ovo zemlja koju treba posetiti bar jednom...

SELO KANDOWAN Jedinstvena arhitektura kamenog sela koje leži na istoimenoj reci privlači brojne turiste. Iako su nastambe izdubljene u steni, u sedmom veku, još uvek je nastanjeno. U neposrednoj blizini nalaze se brojna arheološka nalazišta iz preislamske ere, kao i mineralni izvori.

MANASTIR SVETOG APOSTOLA TADEJA Iako ne postoje čvrsti dokazi za to, veruje se da je ovaj manastir 66. godine ustanovio apostol Juda Tadej. Više puta je rušen u zemljotresima i paljen (1319. do temelja), a u 19. veku je obnovljen i oko njega je izgrađen velelepni kompleks.

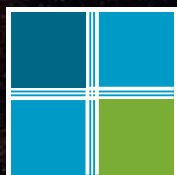
PARSA je jedan od glavnih gradova Persijskog carstva. Potiče iz 6. veka pre nove ere i tada je bio jedan od najvećih i najraskošnijih gradova u svetu. Poznata je i pod imenom Persepolis. Činile su je raspošne palate sa kolonadama stubova, ceremonijalnim dvoranama, stepeništima i reljefima.

lepotom. Svi ćutimo. Samo se pokatkad začuje uzvik divljenja ili upozorenja: „Čuvaj glavu“.

Posle skoro dva sata kružne voznje kroz mnogobrojne prolaze, tesnace i kanjone stižemo na početno

pristanište. Omamljeni smo i opijeni doživljenom lepotom, a svesni da smo obišli i videli samo mali deo te neobične lepote ove ogromne pećine.

Doznajemo da je dužina pećine i podzemnog jezera preko pet kilometara uključujući lavirint mnogobrojnih dvorana, prolaza i zaliva. Pećina je zapravo nepregledna mreža manjih pećina ispunjenih čistom vodom, a čiji su zidovi, pod i plafon pokriveni zapanjujuće lepim stalaktitima i stalagmitima, stubovima i raznobojnim stenama u obliku raznih životinja i kipova iz bajki.

Tokom stoleća ulaz u pećinu je postepeno zarušavan,

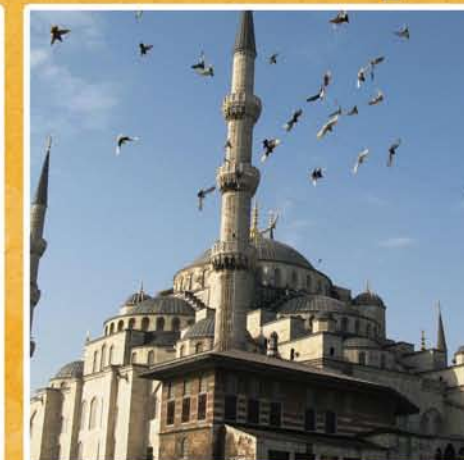
da bi se na nju zaboravilo, sve do 1971. godine kada je ponovo otkriven. Već 1974. godine, zahvaljujući trudu hamedanskih planinara, ulaz je proširen, prilaz popločan, znalački je osvetljena i otvorena za posetioce, ne samo iz Irana, već za sve znatiželjne koji dolaze sa raznih strana sveta.

Za ovu pećinu se sa pravom može reći da je jedna od najinteresantnijih prirodnih pojava, ne samo u Iranu i Bliskom Istoku, već i u svetu.

Iz našeg Društva pećinu Ali Sadr su posetili Goran Nikolić, Reza Karimi i Nada i Aleksandar Damjanović. ■

Jesen u Evropi!

Uporedi cene i ponude
domaćih turističkih agencija
na jednom mestu
i prijavi se za popust!

www.popustinaputovanja.rs

PUTOVANJA

Arizona.

PUTOVANJA

PHOTO: STEVED

Minja Tomić

PROFESOR GEOGRAFIJE, BLOGER, PUTNIK NAMERNIK,
SLUČAJNI TURISTA, TEST VOZAČ RAZNIH BEDEKERA

360 VIEW GRAND CANYON:
WWW.PANORAMAS.DK/US/GRAND-CANYON-HORSESHOEBEND.HTML

Prepoznatljiva po pustinjским krajolicima i planinama koje menjaju boje i oblike, ova američka država dom je indijanskih plemena Navaho, Hopi, Apače... Suvlasnik je nekada najveće brane na svetu, a svakako najpoznatija po svetskom čudu prirode - Velikom kanjonu, koji je mnogima od nas u samom vrhu „bucket list“...

Arizona se nalazi u jugozapadnom delu Sjedinjenih Američkih Država i njen glavni i najveći grad je Phoenix. Najprepoznatljivija je po svojim pustinjским pejzažima, mnogobrojnim kaktusima i pustinjскоj flori. Na površini većoj od polovine države prostiru se planine i platoi. U Arizoni se nalazi jedno od

najočuvanijih mesta udara meteora na svetu. The Barringer Meteorite Crater (Barringerov meteoritski krater) ogromna je udolina u središtu visokog Kolorado platoa, oko 40 km zapadno od gradića Winslow. Krater je širok oko 1.600 m, a dubok oko 175 m.

Postoje određene nesuglasice o poreklu naziva države Arizona.

Neki istoričari smatraju da je to jednostavno skraćen naziv španskih reči „arida zona“ (suvo područje). Drugi, pak, smatraju da naziv potiče od baskijske fraze „aritz ona“ (dobar hrast). Naziv „arizonac“ se prvobitno koristio za kamp kopača srebra, a kasnije je skraćeno na Arizona, te se taj naziv koristio i za celo područje. Ukratko, i dalje nemaju pojma zašto im se država tako zove...

Arizona je treća po broju (i šesta po procentu) stanovnika indijanskog porekla od svih saveznih država. Procenjuje se da ima oko 286.680 stanovnika američkog porekla, što čini više od deset odsto svih domorodačkih naroda u SAD (samo Kalifornija i Okla-

Meteorski krater

homa imaju više). Posle engleskog i španskog jezika, treći po zastupljenosti je jezik Navaho Indijanaca.

„Four corners of USA“ mesto je gde se spajaju četiri države: Kolorado, Arizona, Juta i Novi Meksiko. Ko želi da u isto vreme bude u sve četiri države – moraće ovo zadovoljstvo da plati devet dolara.

KANJON GRANDE

Koliko god putopisa pročitali na temu Velikog kanjona – nijedan ne može da vam ga dočara, niti da vas pripremi na ono što vas očekuje kada mu stanete na rub, kada se nađete na licu mesta „oči u oči“ sa ovim čudom u svojoj prirodnoj veličini i lepoti!

Hiljade turista dolaze svakog dana u pokušajima da fotoaparatom uhvate delić raskoša kanjona, osećaju njegovu atmosferu i udahnu vazduh. Vremenski uslovi nikada nisu isti. Bezbroj je uglova iz kojih ga možete posmatrati i svaki put, na neki način, videti drugačije. Kanjon reke Kolorado nalazi se u severnoj Arizoni i dug je 446 kilometara, a dubok više od 1.500 metara. Recipro bili potrebni milioni godina da bi stvorila Veliki kanjon – jedan od najpopularnijih američkih nacionalnih parkova koji ne privlači samo pažnju turista i ljubitelja čuda prirode, već od davnina interesuje i naučnike koji još uvek nisu razrešili njegove tajne. Stene sa karakterističnim horizontalnim

slojevima u kanjonu Kolorado (što u prevodu znači „obojeni“), mogu se videti na mnogim mestima i gotovo da nema osobe koja ne zastane na rubu diveći se prizoru. Mnogi se upute i stazama niz litice u dubinu kanjona. Oni najhrabriji u gumenjacima koji mogu da prime tri do četiri osobe, plove niz brzake. Ovakvo putovanje kroz kanjon može da potraje i do dve nedelje, ali sa većim motornim čamcima može biti i kraće. U svakom slučaju, nezaboravno je iskustvo.

Moguće je spustiti se peške posebnim stazama do same reke. U jednom pravcu ima šest kilometara, te rendžeri preporučuju da se prenoći u kanjonu. Za takvu avanturu je potreban šator, vreća za spa-

vanje, hrana i mnogo, mnogo vode. Često se dešava da ljudi dehidriraju jer su sve vreme izloženi nemilosrdnom Suncu.

Bright Angel Trail je daleko najpoznatija staza za hiking u kanjon, i za nju se treba dobro poraniti da bi se uspelo u istom danu stići do dna i vratiti se nazad. Sa svakim novim zavojem očekuje vas sve lepši i lepši pogled, ako je to uopšte moguće. Imate osećaj da ulazite u začarani stenoviti grad. Sa raskošnom paletom boja geoloških slojeva, svaka stena nedvojbeno predstavlja ogledalo proteklog vremena. i ponovo svedoci ste čudesne moći prirode i naprosto vam se zamanta u glavi od lepote... mada, pomalo i od straha.

ŠTA MOŽETE DA VIDITE I ŠTA GLEDA VAS

Na liticama se mogu videti muf-loni i kojoti. Životinje su navikle na ljude. Zbog toga ih je, radi zaštite i očuvanja divljeg sveta i njihovih prirodnih uslova života, zabranjeno hraniti unutar nacionalnog parka. Vegetaciju ovog regiona čine, uglavnom pustinjske biljke, a samo manji deo nacionalnog parka je pošumljen zimzelenim stablima. Tokom letnjeg perioda u kanjonu su nepodnošljive vrućine, dok su zime veoma hladne. Tokom miliona godina fluvijalna, eolska i glacijalna erozija stvarale su kanjon. Priča o njegovom otkriću počinje davno. Tačnije, krajem sep-

tembra 1540. godine, kada je grupa španskih istraživača nedeljama tragala za sedam zlatnih gradova o kojima su govorila predanja. Išli su prema severu prelazeći veliku pustinju američkog jugozapada i odjednom morali da zastanu na ivici, kako se činilo, ogromnog rascepa u samoj kori zemlje. Na dnu se nazirala reka...

Od tada je trebalo da prođe više od tri veka da bi se stvorile mogućnosti za njegovo detaljnije istraživanje. U geološkom smislu kanjon predstavlja pravo prirodno svetsko čudo koje je omogućilo da se otkriju tajne formiranja kopna na Zemlji.

KANJON, ALI DRUGAČIJI

Antelope Canyon je naposjećeniji „slot” kanjon na američkom jugozapadu. Sastoji se iz dva dela, gornji (Upper Antelope Canyon) i donji (Lower Antelope Canyon). „Slot” kanjoni su uski prolazi u stenama i svetlost se unutra probija samo u pojedinim delovima. Još uvek, posebno nakon kišovitih razdoblja, bujice predstavljaju potencijalnu opasnost za posetioce kanjona, mada je kanjon većinom godine suv. Stoga je u oba dela kanjona pristup moguć jedino s ovlašćenim vodičem. Gornji deo je i pristupačniji za ulazak (u donji se ulazi uz pomoć merdevina).

Slobodni prevod Navaho (Navajo) imena za ovaj deo kanjona je „mesto gde voda protiče kroz stene”. Ulazak u Antelope Canyon za Navaho predstavlja duhovno iskustvo i trenutak posvećenja majci prirodi. Hipnotička lepota predivnih pećina Antelope Canyon nepresušna je inspiracija za fotografe širom sveta. Od vodiča ćete saznati i za nekoliko fotograf-

NACIONALNI PARK GRAND CANYON NALAZI SE NA SEVERU, CANYON DE CHELLY NATIONAL MONUMENT NA SEVERO-ISTOKU. NA GRANICU PREMA JUTI LEŽI MONUMENT DOLINA, NA ISTOKU LEŽI NACIONALNI PARK OKAMENJENA ŠUMA A NA JUGU NACIONALNI PARK SAGUARO.

skih trikova – mesta u kanjonu gde se svetlost odbija od zidove stena tako da kadrovi poprimaju prepoznatljive oblike i likove kao što su sveća, srce medvedi, Bogorodica...

VELIKA BRANA

Hoover Dam je brana na reci Kolorado i nalazi se nizvodno od Velikog kanjona. Na samoj sredini brane je granična crta između Nevade i Arizone.

Brana je podignuta u području koje se zove Black Canyon. Izgradnja je trajala blizu pet godina, a u nju su ugrađene neverovatne količine armiranog betona. Ukratko,

jedna velika skalamerija, koja je stala na put moćnoj reci. Otvorena je 1936. godine i dugo vremena bila najveća brana na svetu. Danas je glavni izvor električne energije za tri savezne države: Nevadu, Arizonu i Kaliforniju. Izgradnjom brane je formirano veštačko jezero - Lake Mead, takođe jedna od turističkih atrakcija Arizone.

Izgradnja Glen Canyon Dam 1963. godine, uzvodno od Velikog kanjona, znatno je ukrotila reka Kolorado. Plavljenjem Glen Canyon i nastankom 300 km dugog veštačkog jezera, Lake Powell, izazvani su protesti društava za zaštitu

prirode. Mnogi to još uvek nazivaju najvećim ekološkim zločinom dvadesetog veka. Lake Powell samo malim delom (uz branu) pripada Arizoni, a većinom je na području Jute.

OKAMENJENA ŠUMA, OBOJENA PUSTINJA

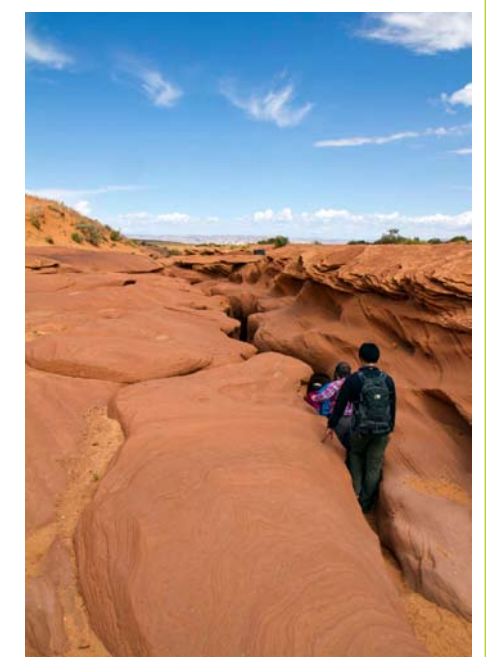
Nacionalni park Petrified Forest (Okamenjena šuma) nalazi se u okruzima Apači i Navaho na severoistoku Arizone. Naziv je dobio po moćnim ostacima okamenjene šume, te obuhvata polupustinjsku stepu i erodirana područja.

Ptice kaktusice

Antelope Canyon

Okamenjena šuma

Ovaj nacionalni park je značajan po svojim fosilima, posebno okamenjenim deblima drveća iz kasnog trijasa. Prvi stanovnici su ovo područje naseljavali pre oko 8.000 godina. Pre nego što je područje zaštićeno i proglašeno nacionalnim parkom, mnogi su fosili, na našu veliku žalost, završili u privatnim zbirkama.

Obojena pustinja (The Painted Desert) je područje zapanjujuće lepote. Prostire se duž reke Little Colorado od Velikog kanjona do nacionalnog parka Okamenjene šume u severnoj Arizoni. Naziv pustinje na španskom je El Desierto Pintura zbog jarko obojenih formacija tla. Sastoji se od neprohodnih brda i stenovitih formacija Chinle,

kao i spektakularnih brda ravnog vrha i strmih obronaka, te usamljenih šiljatih brda koja se izdižu iz podnožja pustinje.

Geološki slična mnogobrojnim drugim parkovima platoa Kolorado - Obojena pustinja je nekada bila ogromna naplavna nizija ispresecana mnogobrojnim rečicama i prekrivena obiljem impozantnih borova. Zatrpana pod muljem, blatom i vulkanskim pepelom stabla su ostala bez dotoka kiseonika, što je usporilo propadanje stabala. Podzemne vode bogate silikon dioksidom prestale su prodirati kroz njih i polako ukalupljivale izvorna tkiva talozima silikon dioksida koji se vremenom kristalizovao u kvarc. Nacionalni park Okamenjena šuma

najveći je primer ovog fenomena na svetu.

KRALJ PUSTINJE

Saguaro kaktus je jedna od najznamenitijih biljaka na planeti Zemlji. Mnogi ga opisuju kao kralja pustinje Sonora, te na njega gledaju kao na zaštitni znak američkog jugozapada. Pustinja Sonora i Nacionalni park Saguaro su poput nekog drugog sveta – zemljom vlada „glasna“ vrućina, zapanjujuća lepota, egzotične biljke, životinje koje su se navikle na najekstremnije uslove života na planeti. Međutim, nad svima njima dominira kaktus saguaro - simbol zapada i najveći kaktus u Sjedinjenim Američkim Državama.

Park je zvanično i oformljen sa namerom da se zaštiti upravo ovaj kaktus. On uspeva pretežno na južnim obroncima pustinje, gde retke kiše uslovljavaju stvaranje staništa koja se nazivaju bahada. Raste sporo, možda nešto više od pola centimetra tokom prve godine života. Nakon petnaest godina jedva da dosegne visinu od dvanaest centimetara. Nakon toga počinje cvetati i rađati plodove, te u roku od trideset do pedeset godina može dostići visinu od 84 centimetra.

Saguaro koji živi više od 150 godina može dostići visinu od šest metara i težiti do osam tona. Centar je života u pustinji, jer njegovi cvetovi i plodovi predstavljaju izvor nektara za ptice.

Ljudi žive na ovom području skoro osam hiljada godina, te su i pokazatelji njihove prisutnosti vidljivi svuda. Za potomke plemena Tohono O Odham pustinja još uvek predstavlja dom, a čudnovati saguaro pravo blago. Oni Novu godinu započinju u junu mesecu kada Saguaro nudi obilje plodova.

Sedona, grad koji godišnje poseti oko dva miliona turista, nastao je u pustinji okružen planinama od crvenog kamena. Svuda u okruženju prisutan je crveni pesak i najrazličitije vrste kaktusa. Danas predstavlja poznatu umetničku koloniju. Veruje se i da područje Sedone ima blagotvoran uticaj na zdravlje zbog jako izraženog Zemljinog magnetnog polja. Upravo

zbog toga popularna je i kao destinacija za odmor među mnogim američkim penzionerima. Sedona je izuzetno skupa – poređenja radi, ovde za noćenje možete iskeširati skoro četiri puta više nego u Vegasu! Čim je skupo, sigurno i radi!

U DRUŠTVU DREVNJIH AMERA

Hohokam je stari indijanski narod naseljen između 300. godine pre nove ere, pa do 1400. godine u dolinama reka Salt i Gila u Arizoni. Hohokam vode poreklo od naroda kulture Mogolon. Najpoznatiji su po svojim kanalima za navodnjavanje dužine od preko 800 kilometara. Poljoprivreda je bila glavno zanimanje Hohokama. Kuće su im bile zemunice izgrađene od granja, drveta i čerpiča iznad plitke rupe u kojima je obično živelo i po nekoliko stotina ljudi.

Grnčarija je izbrazdana i dekorisana – po pravilu „crveno na žutom“. Imali su igralište za loptu, slično Majama, a u kasnijem period konstruktuju izvore i rezervoare za snabdevanje zajednice pitkom vodom.

Njihova kultura nestala je u petnaestom veku, a gradovi su opusteli. Uzrok je nepoznat, mada se zna da su sa severa u to vreme došla ratoborna plemena Atapaska čije je glavno zanimanje bila pljačka. Na mestu slavni Hohokama danas žive Indijanci Pima i Papago - plemena koja govore srodnim jezicima i smatraju se njihovim potomcima. ■

Kuhinja

Šta se klopja u indijanskom rezervatu? U rezervatu Tohono Odam plemena u Arizoni - svaki obrok sadrži bar jednu vrstu tradicionalne hrane od biljaka koje rastu u okruženju. Naime, drugo po veličini indijansko pleme Tohono Odam ima najveći broj slučajeva dijabetesa kod odraslih na svetu. Iako većina od 28 hiljada članova plemena živi u rezervatu u pustinji Arizone, nove navike u ishrani uzele su svoj danak. Do 1960. godine niko od pripadnika plemena nije imao dijabetes jer su tada uglavnom imali tradicionalnu ishranu. Danas, svaki njihov obrok ponovo sadrži bar jednu vrstu tradicionalne hrane od biljaka koje rastu u rezervatu. Sendvič sa piletinom sadrži sos koji je napravljen od jedne vrste kaktusa. Čola pupoljci, bogati kalcijumom, koji se dobijaju iz istoimene vrste kaktusa kao i voćni sokovi sa veoma hranljivim čia semenkama su posebno popularni kao i meso sa tepari pasuljem koji je bogat proteinima. U obroke se stavljaju semenke džinovskih kaktusa koji rastu u regionu. Semenke kaktusa saguaro mogu da se sakupe samo jednom godišnje. Tepari pasulj jedna je od najotpornijih biljaka na visoke temperature i sušu na svetu. Kukuruz se brzo razvija iz osušene zemlje, te se kasnije suši za buduću upotrebu. Njega je moguće čuvati godinama - uskladištiti i upotrebljavati ga kada god zatreba. Inače, sastojci koji omogućavaju biljci da preživi zapravo regulišu nivoe šećera u krvi kod ljudi. Oni održavaju te nivoe i pomažu da se spreči pojava dijabetesa.

Da li vam je potreban moderan web sajt sa internet prodavnicom?

Paket koji vam nudimo pametno je ulaganje u vaš biznis. Osiguraćemo vam rast profita i povećanje prisutnosti na internetu za kratko vreme.

Šta dobijate u web paketu?

Sajt sa internet prodavnicom

Dve prodavnice na biznis portalu BUTOBU.RS

Kontrolni panel za samostalno ažuriranje sajta

Vrhunsku SEO optimizaciju

Jednostavnu besplatnu obuku

Neograničen hosting i domen

Tehničku podršku

Veliki broj besplatnih marketinških alata na portalu BUTOBU.RS (objavljivanje vesti, fotografija, videa, kataloga proizvoda, popusta, aukcija, oglasa, on-line knjiga i još mnogo toga...)

www.butobu.rs • www.smartart-studio.com

E-mail: smart.art@live.com • Telefon: 062/22-37-47